

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

Az igazoltatással kapcsolatos szabályok, az igazoltatás gyakorlata, az igazoltatás szerepe a rendőrök oktatásában

Áttekintés

Az „igazoltatás” a magyar jog szerint legalább két értelemben használatos. Szűkebb értelmében a Rendőrségi törvény 29.§-ában meghatározott rendőri intézkedést jelenti, vagyis a személyazonosság megállapítását, illetve a személyazonosító adatok hitelt érdemlő igazolását. Tágabb értelemben ide soroljuk a fokozott ellenőrzést, a ruházat a csomag, illetve a jármű átvizsgálását is. A fokozott ellenőrzés olyan összehangolt és koncentrált rendőri szolgálati tevékenység, melynek során a rendőrhatóság illetékességi területét vagy annak egy részét lezárják és az ott tartózkodókat igazoltatják.

AGIS 2006

Az igazoltatással összefüggő hatályos normák elemzése

1. Melyek az igazoltatásra, a fokozott ellenőrzésre, illetve a ruházat, csomag és jármű átvizsgálására irányadó jogi normák?

- a) 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről (a továbbiakban Rtv.)
- b) 3/1995. BM rendelet a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról (a továbbiakban RSSZ.)
- c) 11/2004. (VII.1.) ORFK utasítás a Rendőrség Adatvédelmi és Adatbiztonsági Szabályzatáról
- d) 22/2006. (XII.29.) ORFK utasítás a Rendőrség Iratkezelési Szabályzatáról
- e) 1997. évi XXXII. törvény a Határőrizetről és a Határőrségről
- f) Továbbá e körben említendők még az egyes, igazoltatási jogosítvánnyal rendelkezők tevékenységét szabályozó törvények. Ilyenek:
 - 2003. évi XCII. törvény az adózás rendjéről
 - 1997. évi CLIX. törvény a fegyveres biztonsági őrségről
 - 1999. évi LXIII. törvény a közterület-felügyeletről
 - 2005. évi CXXXIII. törvény a személy- és vagyonvédelem szabályairól

2. A jogszabályok, egyéb belső normák meghatározzák-e az igazoltatások, illetve a fokozott ellenőrzés célját/céljait?

a) Az igazoltatás célja

Az Rtv. megfogalmazása szerint a rendőr igazoltathatja azt, akinek személyazonosságát meg kell állapítania. A személyazonosság megállapításán túl a törvényi rendelkezések nem tartalmaznak utalást arra vonatkozóan, hogy ezt az intézkedést miért fogatosítják. Így jogszabályban meghatározott tartalmi korlátja az igazoltatásnak a cél szempontjából nincs, az intézkedés elvileg bármilyen célból fogatosítható.

b) Ruházat, csomag, jármű átvizsgálása

Az Rtv. értelmében¹ a bűncselekmény elkövetőjének elfogása és előállítására, vagy a közbiztonságot veszélyeztető cselekmény vagy esemény megelőzése, megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott nyilvános helyen vagy a közterület kijelölt részén az oda belépőket vagy az ott tartózkodók igazoltathatók.² Ezen cél érdekében a rendőrség az épületet, építményt, helyszínt, csomagot és járművet átvizsgálhat. (Vagyis itt találunk konkrét célt az igazoltatással kapcsolatosan is.)

¹ 30. §

² Ezt hívja a szakzsargon fokozott ellenőrzésnek.

Az említett célokon túl ruházat, csomag vagy jármű átvizsgálása intézkedést foganatosíthat a rendőrség egy rendezvény, esemény, továbbá a közlekedés biztonságát, a közterület rendjét veszélyeztető jogellenes cselekmény megelőzése, megakadályozása érdekében is.³

Ezen kívül egy generális norma alapján komplementer jellegű intézkedésként is alkalmazható a tárgyalt jogkör, ugyanis akivel szemben személyi szabadságot korlátozó intézkedést foganatosítanak, annak ruházatát a rendőr a támadásra vagy az önvészély okozására alkalmas tárgy elvétele végett, előzetes figyelmeztetés után átvizsgálhatja.⁴ Tekintettel arra, hogy a személyi szabadságot korlátozó intézkedések célját a törvény külön meghatározza, e vonatkozásban a törvény nem nyújt parttalan felhatalmazást az intézkedés alkalmazására.

3. Meghatározzák-e jogszabályok az igazoltatás alapjául szolgáló gyanú minimális szintjét?

A gyanú minimális szintjét a törvény nem határozza meg, a magyar jogban a közelebb és tartalmilag nem körülírt „egyszerű gyanú” elegendő bármely rendőri intézkedés foganatosítására. Ez gyakorlatilag minden olyan információról való tudomásszerzést jelent, amely alapján a rendőrség ésszerűen feltételezheti, hogy a hatáskörébe eső intézkedés megtétele indokolt lehet.

Az Rtv. az általános szabályok között rögzíti, hogy a rendőr köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha olyan tényt vagy körülményt észlel, illetőleg hoznak tudomására, amely rendőri beavatkozást igényel.⁵ Ezt a RSZSZ azzal egészíti ki, hogy bűncselekmény vagy szabálysértés észlelése, valamint a közrendet, a polgárok személyét vagy javait fenyegető veszélyhelyzet esetén a rendőrt intézkedési kötelezettség terheli.⁶

Az Rtv. kimondja továbbá az arányosság követelményét, mely szerint a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár. Tekintettel azonban arra, hogy az igazoltatás az egyik legkisebb hátrányt okozó intézkedés, ezen szabály gyakorlatilag nem zárja ki egyetlen esetben sem az igazoltatás alkalmazásának indokoltságát, ha a fentiek értelmében rendőri intézkedés indokoltságára bármilyen adat felmerül.⁷

³ Uo. (3)

⁴ 31. § (1)

⁵ 13. § (1)

⁶ 6. § (1)

⁷ Ez (vagyis az, hogy az igazoltatás ez egyik legkisebb hátrányt okozó rendőri intézkedés) természetesen nem jelenti azt, hogy annak indokolatlan használata ne lenne káros. Ugyanis az igazoltatás során egyrészt – tipikusan, ha csak rövid időre is – személyi szabadságot korlátoz a rendőr, másrészt személyes adatokat ismer meg, mindez együttesen zaklatást eredményezhet a szó köznyelvi értelmében. Sőt, amennyiben a gyakorlat diszkriminatív is egyben, társadalmi feszültségeket is gerjeszthet. Másrészt az igazoltatások magas száma (kb. 2 millió évente) 5 perces átlagidővel számolva kb. 334000 közpénzből finanszírozott munkaórát jelent (mivel két személy végzi az igazoltatást, az Rtv. 80.§ (2) szerint járőrszolgálatra egy rendőrt csak kivételesen, indokolt esetben lehet vezényelni), vagyis 41750 teljes munkanapot, ami egy átlagos rendőri fizetéssel számolva (nettó 110 ezer forintos jövedelem esetén a havi teljes bérköltés 242.500 forint) évente 10 milliárd forintos költséget jelent.

Ruházat, csomag és jármű átvizsgálására általában más intézkedésekkel együtt kerül sor. Az RSZSZ ezeket példálózó jelleggel sorolja fel.⁸ A törvény szerint ruházat csomag és jármű átvizsgálására különösen igazoltatás során, fokozott ellenőrzés alkalmával, személyi szabadságot korlátozó intézkedés fogantatásakor. Ezekben az esetekben a birtokos a jármű, illetve a csomag átvizsgálására kényszeríthető.

4. Meghatározza-e jogszabály az egyes felelősségi köröket a rendőrség szervezetrendszerén belül?

Az Rtv. a rendőrség működésének általános elvei között szabályozza azt, hogy a rendőr köteles a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni, engedelmeskedni az előjárója utasításainak. A rendőrség belső szervezetére vonatkozóan a törvény előírja, hogy az utasításkiadás rendjét úgy kell kialakítani, hogy az utasítás kiadójának és végrehajtójának egyéni felelőssége mindenkor megállapítható legyen.⁹ A rendőr feladatainak teljesítése során köteles végrehajtani előjárója utasításait. Az utasítás végrehajtását akkor kell megtagadnia, ha azzal bűncselekményt követne el.¹⁰

Fokozott ellenőrzés végrehajtását az egész ország területén az országos rendőrfőkapitány (hatáskörüknek megfelelően helyettesei), a területi szervek illetékességi területén a rendőrfőkapitány (helyettesei, ügyeletvezető) és a vele azonos jogállású vezető, a rendőrkapitányság illetékességi területén a rendőrkapitány (ügyeletvezető) rendelheti el.

Az igazoltatást fogantató rendőr többnyire a járőr. A járőrszolgálat a közterületek és nyilvános helyek rendőri ellenőrzésének egyik formája. Járőrszolgálatba egy rendőrt csak kivételesen lehet vezényelni. Attól függően, hogy a járőr feladatai között az általános bűnmegelőző, illetve az irányító és ellenőrző feladatok vannak túlsúlyban, bűnügyi, közrendvédelmi, illetőleg közlekedési forgalomellenőrző járőrszolgálatról beszélhetünk.

Az adatvédelem kapcsán egyértelmű a felelősségi körök megosztása. A Rendőrség Adatvédelmi és Adatbiztonsági Szabályzata határozza meg a Rendőrség belső adatvédelmi felelősét, aki a Szabályzat szerint az ORFK gazdasági és igazgatási főigazgatója¹¹. Az egyes rendőri szervek adatkezelésére vonatkozó előírásokat a 11/2004. (VII.1.) ORFK és a 22/2006. (XII.29.) ORFK utasítások részletesen szabályozzák, ezt a 11. pontban ismertetjük.

5. Egyértelműen kifejezik-e a vonatkozó normák, azt, hogy az igazoltatások nem alapulhatnak etnikai vagy más előítéleteken (pl. az igazoltatott személy nemén)?

Sem a vonatkozó törvényekben, sem pedig a részünkre eljuttatott ORFK utasításban nem találtunk utalást arra vonatkozóan, hogy az igazoltatások nem alapulhatnak sztereotípiákon.

⁸ 34. § (2)

⁹ 11. § (2)

¹⁰ 12. § (1)

¹¹ 11/2004. (VII.1.) ORFK utasítás, 36.§

Az Rtv. az általános szabályok között, minden rendőri intézkedésre vonatkozóan rögzíti, hogy a rendőr köteles a törvény rendelkezésének megfelelően, részrehajlás nélkül intézkedni.

A RSZSZ négy speciális csoport esetében enged eltérést az általános szabályok alól:¹²

- a. diplomáciai vagy nemzetközi szerződése alapuló egyéb mentességet élvező személyekkel szemben;
- b. országgyűlési képviselővel, országgyűlési biztossal, bíróval, ügyésszel szemben;
- c. nem magyar állampolgárral szemben, illetve
- d. a fegyveres erők és a rendvédelmi szervek tagjaival szemben.

Az a) esetben a rendőr rögzíti a tényállást, mely szerint az igazoltatott személy mentességet élvez, és a továbbiakban a mentességet élvező személlyel szemben a személyazonosság megállapításán túl további intézkedést nem tesz.

A b) esetben az ott meghatározott személyeket szabálysértés elkövetése esetén személyazonosságuk megállapítása céljából a rendőr igazoltathatja, mentessége megállapítása után feljelentheti de nem figyelmeztetheti és nem alkalmazhat velük szemben helyszíni bírságot.

Nem magyar állampolgárral szemben (c) ugyanaz a rendőri fellépés, mint magyar állampolgárral szemben de az alkalmazott kényszerintézkedést soron kívül jelenteni kell az illetékes idegenrendészeti hatóságoknak.

A fegyveres szervek tagjával szemben (d) a rendőr a testület és a rendfokozat tekintélyének megóvásával intézkedik.

Ezek a megkülönböztetések kétséget kizáróan indokoltak, s nem teszik jogszerűvé az előítélet alapján történő, diszkriminatív jogalkalmazást.

Az, hogy az Rtv. nem tartalmaz kifejezett rendelkezést az egyenlő bánásmóddal kapcsolatosan, nem jelenti azt, hogy a rendőr közhatalmi intézkedési során ne lenne köteles figyelemmel lenni az egyenlő bánásmód követelményére. Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (Ebktv.) 4. § d) pontja alapján a rendvédelmi szervekre is kiterjed az Ebktv. hatálya, ennek alapján a közvetlen hátrányos megkülönböztetés, a közvetett hátrányos megkülönböztetés és a diszkrimináció egyéb megjelenési formái is jogellenesek minden egyes rendőrségi intézkedés során.

6. Van-e pontos leírás az igazoltatások különböző fajtáiról és alkalmazásukról?

A magyar jogrendszer a rendőri intézkedések között szabályozza az igazoltatást, valamint a fokozott ellenőrzést, illetve a ruházat, a csomag és a jármű átvizsgálását. Ezen intézkedéseket a fogalom meghatározások során részleteztük.

Ezen túlmenően a rendőrség segítségnyújtási kötelezettsége körében kerül szabályozásra az igazoltatás egyik sajátos esete. Az Rtv. szerint¹³ a rendőrt a jogainak érvényesítése végett bárki felkérheti más személy igazoltatására. Ha az igazoltatást kérő valószínűsíti, hogy az igazoltatáshoz jogos érdeke fűződik, és a személyazonosságát igazolja, a rendőr a kérést

¹² 46 – 49.§

¹³ 24. § (4)

teljesíti. Az igazoltatott adatait ebben az esetben a rendőrkapitányság adja ki az igazoltatást kérőnek, ha az adatokhoz fűződő jogosultságát hitelt érdemlően igazolja.

7. Részletesen meghatározzák-e a jogszabályok az igazoltatást foganatosító járőr eljárását?

Az igazoltatást foganatosító rendőr eljárását az Rtv és az RSZSZ is részletezi egyrészt az intézkedések foganatosítására vonatkozó általános és különös szabályok között is.

Az RSZSZ¹⁴ szerint a rendőri intézkedést – ha az intézkedés jellegéből vagy a körülményekből más nem következik – a napszaknak megfelelő köszönéssel, a polgár nemének, életkorának megfelelő megszólítással és a tervezett intézkedés közlésével kell megkezdeni. Az intézkedés megkezdésekor az egyenruhás járőrnek tisztelegnie kell, és közölnie kell a tervezett intézkedést. Ha a rendőr nem visel egyenruhát, az intézkedés megkezdése előtt köteles a rendőri mivoltát szóban közölni, és - ha az intézkedés eredményességét nem veszélyezteti - magát a szolgálati igazolványával igazolni.

Ha a polgár a rendőr első felszólításának nem tesz eleget, az intézkedő rendőr „A törvény nevében!” figyelmezteti, hogy szigorúbban lép fel.

A rendőr az intézkedés befejezése után az intézkedés alá vont személy kérésére köteles az azonosító jelvényének számát közölni vagy szolgálati igazolványát felmutatni, a nevét és a szolgálati helyét megjelölni.¹⁵

Az igazoltatás során¹⁶ a rendőr elkéri az igazoltatott személyi igazolványát vagy egyéb, személyazonosságot igazoló okmányát. Ha az okmány valódisága kétséges, a rendőr ellenőrző kérdéseket tehet fel. Felszólítja az igazoltatott személyt adatainak bemondására, a bemondott adatokat az okmánnyal összehasonlítja. Ha a körülmények indokolják az igazoltatott személy adatait körözési nyilvántartásban is ellenőrizni kell.

A személyazonosság igazolására elsősorban a személyi igazolvány szolgál, elfogadható továbbá minden olyan okmány, amelyből az igazoltatott kiléte hitelt érdemlően megállapítható. A rendőr az általa ismert vagy más jelen lévő, ismert kilétű személy közlését is elfogadhatja igazolásként.

Az igazoltatás során meg kell állapítani a személy azonosságát, és igazoltató lapon kell rögzíteni annak a személynek az adatait, akinél ez a további intézkedéshez, eljáráshoz szükséges, vagy egyéb körülmények ezt indokolják. Az igazoltató lapon fel kell írni:

- a) a személy családi és utónevét (asszonyoknál a leánykori nevet is);
- b) a születési helyét, idejét;
- c) anyja leánykori nevét;
- d) lakcímadatait (lakóhelyét, tartózkodási helyét);
- e) személyi igazolvány vagy a személy azonosítására alkalmas más igazolvány sorozatát és számát;
- f) az igazoltatás helyét, idejét, okát.

¹⁴ 7. §

¹⁵ Rtv. 20. § (3)

¹⁶ A következő részletszabályokat az RSZSZ 32. §-a tartalmazza.

Az Rtv. rögzíti,¹⁷ hogy az igazoltatás megtagadása esetén milyen intézkedések tehetők. Az igazoltatás megtagadása esetén az igazoltatott e célból feltartóztatható, az igazoltatás sikertelensége esetén előállítható, és a személyazonosság megállapítása céljából az igazoltatotról ujjnyomat vehető, fényképfelvétel készíthető, továbbá a külső testi jegyek észlelés és mérés alapján rögzíthetők.

Az igazoltatás csak a személyazonosság megállapításához szükséges ideig tarthat. Az igazoltatottal az igazoltatást követően kérelmére közölni kell az igazoltatás okát, kivéve, ha az a közbiztonság érdekét veszélyezteti.

A fokozott ellenőrzésre vonatkozó speciális szabályok között az Rtv. rögzíti, hogy a ruházat átvizsgálását – halaszthatatlan eset kivételével – az intézkedés alá vonttal azonos nemű személy végezheti, s a törvény hozzáteszi, hogy az intézkedés nem történhet szemérem sértő módon.¹⁸ A ruházat, a csomag és a jármű átvizsgálására a birtokos kényszeríthető, illetve amennyiben az valamely helyiségbe, létesítménybe való belépés során történik, a beléptetést a törvényben meghatározott esetekben meg kell tagadni.

Az 1997. évi XXXII. törvény a határőrizetről és a határőrségről határozza meg a határőr eljárását. Az Rtv.-ben, illetve az RSZSZ-ben szabályozott eljáráshoz képest a határőr a külföldi személy igazoltatása során csak olyan okmányt fogadhat el, amelyből a magyarországi tartózkodásának jogszerűsége is megállapítható, kivéve, ha jogszabály vagy nemzetközi szerződés másként rendelkezik. Ha a személyazonosság másként nem állapítható meg, a személyazonosításhoz igénybe lehet venni a rendőri szervek vagy az együttműködő külföldi határrendészeti szervek segítségét.¹⁹

8. Az igazoltatásra, a fokozott ellenőrzésre, illetve a ruházat, csomag és jármű átvizsgálására vonatkozó belső utasítások mennyiben felelnek meg a jogszabályoknak?

Az igazoltatásra, illetve a fokozott ellenőrzésre vonatkozóan az ORFK tájékoztatása szerint nincsenek belső utasítások. A 22/2006, illetve a 11/2004 számú ORFK utasítás a rendőri intézkedésekre vonatkozó adat-, illetve iratkezelési szabályokat tartalmaz.

9. Egyértelműen rögzített-e a rendőrség hatásköre fenti intézkedések tekintetében?

Igazoltatást a **határőr** is foganatosíthat a Határőrizetről és a határőrségről szóló törvény alapján. A határőr által foganatosított igazoltatásra, illetve fokozott ellenőrzésre az Rtv. vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.²⁰

A rendőr és a határőr mellett az alábbi személyek is foganatosíthatnak igazoltatást. Az igazoltatás megtagadása esetén azonban a rendőrség közreműködését kell igénybe venni.

a) Adóhatóság

¹⁷ 29. § (2)

¹⁸ 31. § (2)

¹⁹ 40/2001. (XII. 23.) BM Rendelet a határőrség szolgálati szabályzatáról

²⁰ 60. §, 1997. évi CLIX. törvény a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról

A 2003. évi XCII. törvény értelmében az adóhatóság az e törvényben előírt feladatainak teljesítése érdekében jogosult a magánszemélyt személyazonosságának igazolására felhívni akkor, ha a körülmények arra utalnak, hogy adóköteles tevékenységet folytat, vagy abban közreműködik. Az igazoltatás megtagadása esetén a személyazonosság megállapítására az adóhatóság a rendőrség közreműködését veheti igénybe.²¹ Az állami adóhatóság alkalmazásában álló adóellenőr jogosult a vállalkozási tevékenységgel összefüggésbe hozható helyszín, helyiség és jármű átvizsgálására, valamint a helyszínen talált jármű rakományának ellenőrzésére, ha az adózó, képviselője, megbízottja, alkalmazottja nyilatkozatai, nyilvántartásai vagy más azonosított és ellenőrzött forrásból származó adatok alapján megalapozottan feltehető, hogy az adózó a bevallási, bizonylat-kiállítási és megőrzési, nyilvántartás vezetési (könyvvezetési) kötelezettségei teljesítésének szempontjából jelentős tárgyi bizonyítási eszközt elrejt, megsemmisít, illetőleg a vállalkozás valós körülményeit leplezi. E rendelkezés lakás átvizsgálására csak abban az esetben alkalmazható, ha a lakás valamely helyisége a vállalkozási tevékenység helyszíne.²²

b) Fegyveres biztonsági őr

A fegyveres biztonsági őr szolgálatának jogszerű teljesítése során jogosult és köteles a biztonságot sértő vagy veszélyeztető személyt tevékenysége abbahagyására felszólítani és igazoltatni, illetve az intézkedésének tettelesen ellenszegülő személyt a rendőrség megérkezéséig visszatartani, tőle a támadásra és testi sértésre alkalmas eszközöket elvenni, ennek érdekében ruházatát, csomagját átvizsgálni.²³

c) Közterület-felügyelő

A közterület-felügyelő feljelentés megtétele vagy egyéb jogszerű intézkedés céljából az érintett személyazonosságának megállapítása érdekében igazoltathatja. A személyazonosság megállapításáig az érintett feltartóztatható. Azt a személyt, aki személyazonosságát nem igazolja, annak megállapítására a legközelebbi rendőri szervhez a felügyelő előállíthatja. Ellenszegülés esetén az előállításhoz a rendőrség segítségét kell kérni. A rendőrség megérkezéséig a felügyelő az érintett személyt feltartóztatja.²⁴

d) Személy- és vagyonőr

A személy- és vagyonőr tevékenysége gyakorlása során - e törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén - jogosult az intézkedésében érintett személyt felhívni kilétének igazolására. Ha az általa erre felkért személy önként és hitelt érdemlően nem igazolja kilétét, a személyazonosság megállapítására - indokolt esetben - igazoltatásra jogosult hatósági személyt kérhet fel.²⁵

Az igazoltatást végző rendőr mellé járőrtársként katonai rendész, határőr, büntetés-végrehajtási őr, fegyveres biztonsági őr, illetve közterület felügyelő is beosztható. Rendőr is beosztható járőrtársként katonai rendészeti vagy járőrszolgálati feladatra. A vegyes összetételű járőrök tagjainak intézkedési jogára a vezénylő szervre vonatkozó jogszabályok az irányadók.

²¹ 101. § (1)

²² 103. § (1)

²³ 10. § (1)

²⁴ 1999. évi LXIII. törvény a közterület-felügyeletről 15. §

²⁵ 2005. évi CXXXIII. törvény a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól 27. §

10. Az antidiszkriminációs jogszabályok kitérnek-e a rendőrségi hatáskörökre az igazoltatás vonatkozásában?

Lásd az 5. pont utolsó bekezdését.

11. Vannak-e a rendőrség adatgyűjtésére vonatkozó normák, és ha igen, melyek ezek?

A rendőrség adatgyűjtését az Rtv és az RSZSZ mellett a 11/2004 és a 22/2006 sz. ORFK utasítás szabályozza. Ezek hatálya kiterjed a rendőrség központi, területi és helyi szerveire is.

Az Adatkezelési Szabályzat, megfelelő alkalmazás esetén, a rendőri tevékenység során biztosítja a személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos alapjog érvényesülését

A szervek vezetői felelősek az iratkezeléshez szükséges személyi, tárgyi és technikai feltételek megteremtése és fenntartása, az iratkezelés szervezetének kiépítése és működtetése érdekében a hatáskörükbe tartozó intézkedések megtételéért, illetve az ellenőrzések végrehajtásáért. Az iratok kezelése során biztosítani kell, hogy azok tartalmát csak arra jogosult személy ismerhesse meg, biztosítva ezzel az iratokban szereplő személyes adatok illetéktelen megismerés, illetve felhasználás elleni védelmét. Az iratokat és az adatokat védeni kell különösen a jogosulatlan hozzáférés, megváltoztatás, továbbítás, nyilvánosságra hozatal, törlés, megsemmisítés, valamint a megsemmisülés és a sérülés ellen.

a) Az iratkezelés megszervezése, struktúrája

A szerv iratkezelését úgy kell megszervezni és működtetni, hogy a szervhez érkezett, ott keletkező, illetve onnan továbbított irat azonosítható, fellelési helye, útja követhető, ellenőrizhető és visszakereshető, továbbá a kezeléséért fennálló személyi felelősség egyértelműen megállapítható legyen.

Az irattári anyag rendszeres (évenkénti) selejtezésével gondoskodni kell az irattári anyag felesleges felhalmozódásának megelőzéséről, illetve a maradandó értékű iratok megőrzésének biztosításáról. Az iratok selejtezésére vonatkozó szabályok betartásával indokolt esetben év közben is folytatható selejtezés.

Elektronikus iratkezelés esetén kizárólag olyan iratkezelési szoftver alkalmazható, amely a közfeladatot ellátó szerveknél alkalmazható iratkezelési szoftverekkel szemben támasztott követelményekről szóló külön jogszabályban meghatározott követelményeknek megfelel, és tanúsítvánnyal rendelkezik.

Iratkezelési szoftver alkalmazásánál ugyanazokat a követelményeket kell teljesíteni, mint a manuális iratkezelésnél. Az alkalmazott számítógépes programnak meg kell felelnie az adatbiztonsági követelményeknek, megfelelő dokumentációval és felhasználói kézikönyvvel kell rendelkeznie.

b) Az adatkezelés, tárolás, törlés

A rendőrség a törvényben meghatározott bűnüldözési feladatainak ellátása érdekében kezelheti, illetve az adatkezelésre feljogosított más szervek nyilvántartásából átveheti az igazoltatás és a körözési ellenőrzés során bűncselekmény és szabálysértés megelőzése céljából rögzített adatokat az igazoltatás, ellenőrzés időpontjától számított 2 évig. Az Irattári Terv szerint az igazoltatás, illetve fokozott ellenőrzés során keletkezett iratokat egy évig kell megőrizni. A megőrzési idő után az iratok selejtezhetőek, kivéve azokat, amelyeket az

illetékes közlevéltár a selejtezési jegyzőkönyv alapján, mintavételi eljárás során maradandó értékűnek, ezáltal nem selejtezhetőnek ítélt.

A bűnüldözési célból kezelt személyes adatok kijavítását és törlését - törvény eltérő rendelkezése hiányában - úgy kell elvégezni, hogy az eredeti adatok felismerhetők maradjanak.

c) Adatok közlése magánszeméllyel

A rendőri intézkedéssel járó közúti baleset során az érintett kérheti a balesetben érintett többi személy név és lakcím adatát. Az intézkedő rendőr az adatokat az érintettel a helyszínen közli. A rendőrhatóság a közúti balesettel érintett írásos kérelmére igazolást ad a baleset idejéről, helyéről, továbbá a fenti adatokról. Az adatokat az eljáró rendőrhatóság a balesettel érintett, illetve a biztosítóintézet kérelmére a kárrendezési eljárás lefolytatásához a biztosítóintézetnek megküldi.

Az RSZSZ előírja,²⁶ hogy az igazoltatás során akkor kell az igazoltatott személy adatait az igazoltató lapon rögzíteni, ha ez további intézkedéshez, eljáráshoz szükséges vagy ezt egyéb körülmények indokolják. Az igazoltató lapon az alábbi adatokat kell feltüntetni:

- a) családi és utónév
- b) születési hely és idő
- c) anyja leánykori neve
- d) lakcím
- e) személyi igazolvány vagy a személy azonosítására alkalmas más igazolvány sorozatát és számát
- f) az igazoltatás helyét, idejét és okát.

Ha az igazoltatásra azért kerül sor, mert arra a rendőrt felkérték,²⁷ az igazoltatást kérő állampolgár adatait is rögzíti a rendőrség, és azt a rendőrkapitányság adhatja ki. Az intézkedésről a rendőr a szolgálat befejezését követően haladéktalanul írásos jelentést tesz. Az Rtv. szabályozza azt, hogy amennyiben az igazoltatást kérő az igazoltatást követő 8 napon belül az adatok kiadását nem kéri, vagy a jogosultságát nem igazolja, az igazoltatott felvett adatait meg kell semmisíteni.²⁸ Az adatok kiadásáról az igazoltatott személyt írásban értesíteni kell, amelyben közölni kell az igazoltatást kérő igényének indokait. Amennyiben az igazoltatott kéri, az igazoltatást kérő személy adatait vele közölni kell.²⁹

12. Hogy jelentkezik az igazoltatásra vonatkozó országosan hatályos jog helyi szinten?

Az ORFK tájékoztatása szerint az igazoltatásra vonatkozóan helyi szintű norma nincs. A felsorolt jogszabályok hatálya kiterjed a rendőrség központi, területi és helyi szerveinek illetve az egyes feladatok ellátására létrehozott rendőri szervek működésére.

²⁶ 32. § (2)

²⁷ Rtv. 24. § (4)

²⁸ Rtv. 24. § (5)

²⁹ Rtv. 24. § (6)

13. Létezik-e helyi adatgyűjtési rendszer?

Az ORFK tájékoztatása szerint az igazoltatásra vonatkozóan helyi szintű norma nincs. A Rendőrség Adatvédelmi és Adatbiztonsági Szabályzatának hatálya kiterjed a rendőrség központi, területi és helyi szerveire, illetve a rendőrség személyi állományának valamennyi tagjára, aki feladatának ellátása során személyes adatot kezel.

14. A rendőrség milyen terrorizmus-ellenes hatáskörrel rendelkezik? Kiterjednek-e a jogszabályok az igazoltatások, a fokozott ellenőrzés, illetve a ruházat, jármű, csomag átvizsgálásának terrorizmus-ellenes célból való felhasználására?

Az igazoltatásra vonatkozó jogszabályok nem kezelik kiemelten a terrorizmus elleni küzdelmet. Természetesen az igazoltatás, illetve a fokozott ellenőrzés eszköze lehet a terrorizmus elleni küzdelemnek. A fokozott ellenőrzés egyik céljaként rögzíti az Rtv, hogy a közbiztonságot veszélyeztető cselekmény vagy esemény megelőzése érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott nyilvános helyen vagy a közterület kijelölt részén a rendőrség az oda belépőket, illetve az ott tartózkodókat igazoltathatja. Ezen cél elérése érdekében a rendőrség épületet, építményt, helyszínt, csomagot és járművet is átvizsgálhat. Az Rtv. a fokozott ellenőrzésre vonatkozó szabályok között rögzíti, hogy a rendőrség a nyilvános forgalom számára nyitva álló helyen őrizetlenül hagyott, a közbiztonságra veszélyt jelentő tárgyat szükség esetén eltávolíthatja, illetve megsemmisítheti.

A rendőrség feladatait terrorcselekmény esetén az RSZSZ. 71. §-a tartalmazza, általánosságban megfogalmazva azokat. Ennek értelmében:

„A rendőrség a terrorcselekmények megelőzése, felderítése és felszámolása érdekében intézkedik:

- a) a terrorcselekmények felderítésére a hatáskörébe tartozó esetekben;
- b) terrorcselekmény bekövetkezésének megakadályozására;
- c) bekövetkezett terrorcselekmény megszakítására és káros következményei felszámolására;
- d) a terrorelhárításhoz szükséges adatok gyűjtése, nyilvántartása és elemzése iránt.

A rendőrség az (1) bekezdésben meghatározott feladatainak teljesítése során együttműködik a fegyveres erőkkel, a rendvédelmi szervekkel, a nemzetbiztonsági szolgálatokkal, más állami szervekkel, a helyi önkormányzatokkal, igénybe veszi az állampolgárok és közösségek, valamint a gazdálkodó szervezetek segítségét.

A rendőrség a terrorelhárítási feladatok végrehajtása érdekében állandó és ideiglenes terrorelhárítási szervezetet hozhat létre, gondoskodik ezek felkészítéséről és felszereléséről.”

A fentiekben túl amennyiben az igazoltatás, a fokozott ellenőrzés, illetve a ruházat, a jármű és a csomag átvizsgálásának során a rendőrnek terrorcselekménnyel kapcsolatos adat, információ jut tudomására, jelentési kötelezettség terheli az Rtv. 13. §-a és az RSZSZ. 6. §-ában meghatározottak szerint.

Érintőlegesen több belső norma rendelkezik terrorcselekményekkel összefüggésben végrehajtandó rendőri feladatokról, de konkrétan a terrorizmussal összefüggő adatgyűjtési tevékenysége egyik sem foglalkozik.

A terrorizmus ellenes hatáskör tekintetében az azonos szintű rendőri szervezetek azonos feladataik vannak. Kizárólagos vagy speciális szakértelmet igénylő feladatok esetén az azt megjelölő norma határozza meg valamely rendőri szerv/ek hatáskörét és illetékességét.

15. A különböző rendőri szervezetek eltérő-e a hatáskörük?

Ld. 5. kérdés

16. Milyen jogszabályok vonatkoznak a bevándorlásra?

- a) 2001. évi XXXIX. törvény a külföldiek beutazásáról és tartózkodásáról, amelyet 2007. júliusától felvált a 2007. évi II. törvény a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról
- b) 170/2001. (IX. 26.) korm. rendelet a külföldiek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2001. évi XXXIX. törvény végrehajtásáról
- c) 1993. évi LV. törvény a magyar állampolgárságról
- d) 162/1999. (XI. 19.) korm. rendelet a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatalról
- e) 1997. évi CXXXIX. törvény a menedékjogról
- f) 172/2001. (IX. 26.) korm. rendelet a menekültügyi eljárás részletes szabályairól és a menedékesek okmányairól

17. Milyen szerepet játszik a rendőrség ezen jogszabályok végrehajtásában?

A 2001. évi XXXIX. törvény a külföldiek beutazásáról és tartózkodásáról (továbbiakban Idiv.) szerint a Rendőrség és a Határőrség - törvényben meghatározott jogkörének gyakorlásával - az idegenrendészeti feladatok ellátásában közreműködik. A Rendőrség és a Határőrség a Hivatal, illetőleg a területi idegenrendészeti hatóság megkeresésére

- a) közreműködik az idegenrendészeti szabályok megtartásának ellenőrzésében;
- b) gondoskodik a külföldi határátkelőhelyre történő szállításáról;
- c) őrzi az előállított külföldit;
- d) végrehajtja a kiutasított külföldi légi úton történő kitoloncolását;
- e) az őrizet elrendelése esetén a külföldit az őrizetet végrehajtó intézménybe szállítja;
- f) gondoskodik az őrizetben lévő külföldi bíróság elé állításáról;
- g) a büntetés-végrehajtási intézetből szabaduló külföldit a területi idegenrendészeti hatósághoz kíséri;
- h) az úti okmány beszerzéséhez szükséges meghallgatás érdekében a külföldit a diplomáciai vagy konzuli képviselőhöz kíséri és az őrizetet végrehajtó intézménybe visszashallítja;
- i) az őrizetben lévő külföldit gyógykezelés céljából egészségügyi intézménybe szállítja.

A rendőr és a határőr a külön törvényben meghatározottak szerint jogosult kényszerítő eszköz alkalmazására.

Az Idtv. szerint a külföldi a magyarországi tartózkodása alatt köteles személyazonosító okmányait, illetve a tartózkodása jogszerűségét igazoló okmányokat a törvényben erre feljogosított hatóságoknak ellenőrzés céljából átadni. A külföldi az ellenőrzéskor felhívásra köteles úti okmányát, tartózkodási engedélyét, illetőleg személyazonosító igazolványát felmutatni és átadni. Azt a külföldit, aki a magyarországi tartózkodás jogszerűségét, személyazonosságát hitelt érdemlően nem tudja igazolni a határőr, illetve a rendőr az eljárásra jogosult idegenrendészeti hatósághoz állítja elő. Ha az idegenrendészeti hatóság az előállítás időtartama alatt a tartózkodás jogcímét, illetőleg a külföldi személyazonosságát nem tudja megállapítani, a külföldivel szemben a szükséges időre, de legfeljebb tizenkét óra időtartamra a rendőr, illetőleg a határőr visszatartás intézkedést alkalmazhat, amely ellen panasznak van helye.

Külön törvény alapján a rendőr is jogosult a külföldiek ellenőrzésére. A törvény új szabályként írja elő, hogy azt a külföldit, aki a magyarországi tartózkodás jogszerűségét, személyazonosságát nem tudja hitelt érdemlően igazolni, a rendőr vagy a határőr a területi idegenrendészeti szervhez előállíthatja.

A Hivatal, a területi idegenrendészeti hatóság és a Határőrség idegenrendészeti szerve - a tartózkodási hely megállapítása érdekében – törvényben meghatározott esetekben elrendelheti az ismeretlen helyen tartózkodó külföldi körözését. A körözést határozattal kell elrendelni, amelyet az elrendelő területi idegenrendészeti hatóság székhelye szerint illetékes rendőrkapitánysághoz kell megküldeni. A körözés visszavonását szintén meg kell küldeni az illetékes rendőrkapitányságnak.

18. Létezik-e helyi szintű bevándorlási politika?

Sem helyi, sem nemzeti szintű, központilag meghatározott bevándorlási politikáról nem beszélhetünk. Készült egy dokumentum a migrációs stratégiára vonatkozóan, de annak tartalma a nyilvánosság számára nem hozzáférhető.

19. Eszköze-e az igazoltatás a bevándorlás ellenőrzésének?

Ha igen, mennyiben? (pl. szokásos rendőrségi feladatok vagy különleges műveletek során, vagy a bevándorlási illetve más hatóságok megkeresésére stb.)?

A külföldi a magyarországi tartózkodása alatt köteles személyazonosító okmányait, illetve a tartózkodása jogszerűségét igazoló okmányokat a törvényben erre feljogosított hatóságoknak ellenőrzés céljából átadni. A Magyar Köztársaság területére illegálisan beutazott vagy illegálisan itt-tartózkodó külföldiek többsége személyazonosítására alkalmas okmánnyal gyakran nem rendelkezik. Az Idtv. indokolása szerint „a tisztázatlan személyazonosságú külföldiek fokozott veszélyt jelentenek a közbiztonságra, ezért a törvény kifejezetten csak e személyi körre biztosítja a kiutasítást előkészítő őrizet elrendelésének a lehetőségét. Ha a hatóságnak harminc napon belül sem sikerül a külföldi személyazonosságát, esetleg tartózkodásának jogszerűségét tisztázni, az őrizetet meg kell szüntetni. A külföldi számára az idegenrendészeti hatóság kötelező tartózkodási helyet jelölhet ki.

A tisztázatlan személyazonosságú külföldi köteles túrni ujjnyomatának levételét és arcképmásának rögzítését.

A Bevándorlási Hivatal, a területi idegenrendészeti hatóság és a Határőrség az idegenrendészeti szabályok megtartását ellenőrizheti. Az idegenrendészeti szabályok megtartásának ellenőrzése céljából a hatóság képviselője, illetőleg a határőr magánlakásba, illetőleg magánterületre is jogosult belépni. A külföldi az ellenőrzéskor felhívásra köteles úti okmányát, tartózkodási engedélyét, illetőleg személyazonosító igazolványát felmutatni és átadni.

Azt a külföldit, aki a magyarországi tartózkodás jogszerűségét, személyazonosságát hitelt érdemlően nem tudja igazolni, a rendőr, illetőleg a határőr az eljárásra jogosult idegenrendészeti hatósághoz állítja elő. Ha az idegenrendészeti hatóság az előállítás időtartama alatt a tartózkodás jogcímét, illetőleg a külföldi személyazonosságát nem tudja megállapítani, a külföldivel szemben a szükséges időre, de legfeljebb tizenkét óra időtartamra a rendőr, illetőleg a határőr visszatartás intézkedést alkalmazhat, amely ellen panasznak van helye.

A törvény biztosítja az idegenrendészeti szabályok megtartása ellenőrzésének a lehetőségét, nemcsak a központi és a területi idegenrendészeti szervek, hanem a Határőrség számára is. A törvény valamennyi, az ellenőrzésre jogosult szerv képviselője számára - tehát nem csak a rendvédelmi szerv hivatásos állományú tagja részére - biztosítja a magánlakásba, illetőleg a magánterületre történő belépés jogát.

Külön törvény alapján a rendőr is jogosult a külföldiek ellenőrzésére.

Az idegenrendészeti szerv - amennyiben az előállítás időtartama alatt a külföldi ügyében szükséges intézkedést megtenni nem tudja - a külföldit legfeljebb tizenkét óra időtartamra visszatarthatja.

Mint az a 16. pontban adott válaszból kiderül 2007. júliusától lép hatályba a 2007. évi II. törvény a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról.

A harmadik országbeli állampolgárok ellenőrzésére vonatkozó szabályok az Idtv.-ben foglaltakhoz hasonlóan kerülnek szabályozásra. Eszerint az idegenrendészeti hatóság a törvényben meghatározott szabályok megtartását ellenőrizheti. A harmadik országbeli állampolgár az ellenőrzéskor felhívásra köteles úti okmányát, tartózkodásra jogosító engedélyét vagy más, személyazonosításra alkalmas igazolványát felmutatni és átadni. Az ellenőrzés során a harmadik országbeli állampolgárnál talált, más személy részére kiállított és jogtalanul birtokban tartott úti okmányt a hatóság lefoglalja, és - amennyiben nem indul büntetőeljárás - továbbítja az azt kiállító állam magyarországi külképviseletének, ennek hiányában a külpolitikáért felelős miniszter útján megküldi az azt kiállító szervnek.

Azt a harmadik országbeli állampolgárt, aki a magyarországi tartózkodás jogszerűségét vagy személyazonosságát hitelt érdemlően nem tudja igazolni, az idegenrendészeti hatósághoz elő kell állítani. Ha az előállítás időtartama alatt a harmadik országbeli állampolgár tartózkodásának jogcíme vagy a harmadik országbeli állampolgár személyazonossága nem állapítható meg, a harmadik országbeli állampolgárral szemben legfeljebb tizenkét óra időtartamra - külön törvényben meghatározott - visszatartás intézkedést kell alkalmazni, amely ellen panasznak van helye.

A törvényből kikerült a magánlakásba, illetve magánterületre belépés joga, mivel azt a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL.

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

törvény (a továbbiakban: Ket.) szabályozza, és mivel a törvény itt nem tartalmaz eltérő rendelkezést, e szabály az idegenrendészeti eljárásban is alkalmazandó.

AGIS 2006

Az AGIS program finanszírozásával
Európai Bizottság – Bel- és Igazságügyi Főigazgatóság

Jogorvoslat, panasz

A panaszeljárást szabályozó joganyag a következő:

- a) A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 92-93. §
- b) Az európai uniós csatlakozással összefüggő egyes törvénymódosításokról, törvényi rendelkezések hatályon kívül helyezéséről, valamint egyes törvényi rendelkezések megállapításáról szóló 2004. évi XXIX törvény 141-143. §
- c) A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL törvény 109-111. §
- d) A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996 évi XLIII törvény 119-124. §
- e) A fegyelmi eljárás végrehajtása a belügyminiszter irányítása alatt álló fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak fegyelmi szabályzatáról szóló 11/2006 (III.14.) BM. Rendelet

20. Van-e helye az intézkedések elrendelése, illetve alkalmazása miatt rendőrségen belüli jogorvoslatnak?

A rendőri intézkedések, illetve a kényszerítő eszközök alkalmazása miatt jogorvoslatnak van helye. Kivételesen az elővezetés, amellyel kapcsolatban az intézkedés elrendelése miatti jogorvoslatra a határozatot hozó hatóság eljárására vonatkozó törvényt kell alkalmazni.³⁰

21. A panasz előterjesztése és a panasz eljárás rendje³¹

Panasz előterjesztésére az jogosult, akivel szemben az intézkedést foganatosították. Az eljárás során a panasz előterjesztőt jogi képviselő és más személy is képviselheti.

A panaszt az intézkedést követő 8 napon belül az intézkedést foganatosító rendőri szervnél lehet előterjeszteni, melyet a beérkezéstől számított 15 napon belül az intézkedést foganatosító rendőri szerv vezetője indokolt határozattal bírál el. A határozat ellen fellebbezésnek van helye, amelyet a közléstől számított 8 napon belül a felettes szervhez címezve, a panaszt elbíráló határozatot hozó rendőri szervnél lehet előterjeszteni.

A fellebbezést az ügy összes iratával a fellebbezési határidő leteltétől számított nyolc napon belül fel kell terjeszteni a felettes szervhez, kivéve, ha a panaszt elbíráló határozatot hozó szerv a határozatát visszavonja, illetőleg a fellebbezésnek megfelelően módosítja, kijavítja vagy kiegészíti. A felettes szerv a fellebbezés beérkezésétől számított 15 napon belül indokolt határozatában az első fokú határozatot helybenhagyja, megváltoztatja vagy megsemmisíti.

Ha az érdemi határozat hozatalához nincs elég adat, vagy a tényállás további tisztázása szükséges, a felettes szerv maga intézkedik a tényállás kiegészítése iránt, vagy a határozat megsemmisítése mellett az első fokú határozatot hozó szervet új eljárásra utasíthatja.

³⁰ Rtv. 92. §

³¹ Rtv. 93. §

A felettes szerv határozatát írásban, a panaszt elbíráló határozatot hozó szerv útján kell közölni a fellebbezővel.

A felettes szerv határozata közigazgatási határozat, amelynek bírósági felülvizsgálatát - a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálatára vonatkozó szabályok szerint - kérheti az, aki a panasz előterjesztésére jogosult.

A meghatározott határidő elmulasztása esetén az elmulasztott határidő utolsó napjától számított 8 napon belül az eljáró szervnél a mulasztási ok, vagy akadály megjelölésével igazolási kérelmet lehet előterjeszteni, amelynek elfogadásáról az eljáró szerv vezetője határoz. Ha a mulasztás az érdekeltnél később jutott a tudomására, vagy az akadály később szűnt meg, a határidő a tudomásra jutástól, illetőleg az akadály megszűnésétől kezdődik. A mulasztástól számított 3 hónap eltelte után igazolási kérelmet nem lehet előterjeszteni.

22. Van-e helye az intézkedése elrendelése, illetve alkalmazása miatt a rendőrségtől független (rendőrségen kívüli) jogorvoslati eljárásnak?

A rendőri intézkedések, illetve kényszerítő eszközök alkalmazása elleni - a büntető-, államigazgatási vagy szabálysértési eljárás körén kívül érvényesített, vagy egyéb jogszabályi felhatalmazás alapján benyújtott - panasz folytán indult eljárás során a rendészeti feladatot ellátó rendőri szerv és az intézkedést sérelmező személy között közigazgatási jogviszony jön létre, a panasz elbírálása tárgyában másodfokon a rendőri szerv vezetője által az Rtv. 93. §-ának (3) bekezdése alapján hozott határozat - a Pp. 324. §-a (2) bekezdésének a) pontja szerinti - a bíróság által felülvizsgálható - hatósági államigazgatási ügyben hozott határozat.

A felettes szerv határozatának bírósági felülvizsgálatát - a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálatára vonatkozó szabályok szerint - az kérheti, aki a panasz előterjesztésére jogosult.

A bírósági felülvizsgálat iránti kérelmet az első fokon eljáró rendőri szerv illetékessége szerinti megyei bíróságon vagy az első fokon eljáró rendőri szervnél kell előterjeszteni a másodfokú határozatot hozó felettes szerv ellen. A felülvizsgálat benyújtásának határideje a másodfokú határozat közlésétől számított 30 nap.

23. Előterjeszthető-e a panasz nyomtatványon is?

A panasz nyomtatványon nem terjeszthető elő.

24. A nyilvánosság tisztában van-e a panaszjelzésre vonatkozó jogszabályokkal?

Nem, a panaszjelzésre vonatkozó szabályok nem ismertek széles körben azzal együtt, hogy az elmúlt időszakban a panasz benyújtása többször is a közbeszéd tárgya volt. Ezt az álláspontot igazolja az, hogy a Magyar Helsinki Bizottsághoz forduló ügyfeleknek sok esetben azért nem lehetséges jogi segítséget nyújtani a panaszuk előterjesztéséhez, mert a jogorvoslati határidőt már régen elmulasztották.

25. Bonyolultnak tekinthető egy panasz benyújtása?

AGIS 2006

Mivel a panaszt tartalma szerint kell elbírálni, annak sem kötelező tartalmi, sem kötelező formai kellékei nincsenek. A panasz szükségszerű tartalmi eleme, hogy az, akivel szemben az intézkedést foganatosították, személyes adatait, valamint az eljáró rendőri szervet és lehetőség szerint az eljáró rendőr nevét vagy azonosítóját tüntesse fel a panaszon, az intézkedést helyét és idejét megnevezzék, illetve tömören összefoglalja a kifogásolt rendőri intézkedést. Így aki határidőt nem mulaszt, annak panaszát formai vagy egyéb eljárási okból nagy valószínűséggel nem fogja a rendőrség elutasítani.

26. Mennyiben tekinti a közvélemény pártatlannak a panaszok elbírálását? Mennyiben bízik azok hatékonyságában?

Nem áll rendelkezésünkre reprezentatív felmérés a panaszok elbírálása vonatkozó közvélekedésről. Az ORFK-tól kapott adatok szerint 2006-ban 7520 panaszt terjesztettek elő, ebből 986 bizonyult megalapozottnak.

27. Milyen fegyelmi eljárásnak van helye a panasz eljárás kapcsán? Előfordult-e, hogy a panaszt a helyi rendőri szerveknél terjesztették elő? Ha igen, hány alkalommal?

Ha a hivatásos állomány tagja szolgálati tevékenysége során a szolgálati viszonyával kapcsolatos kötelezettségét vétkesen megszegi, fegyelemsértést követ el és fegyelmi eljárás keretében felelősségre kell vonni. Ennek keretében kell elbírálni a hivatásos állomány tagjának azt a szabálysértését, amelyet szolgálati helyen vagy a szolgálattal összefüggésben követett el.

Amennyiben a rendőri intézkedés elleni panasz eljárás során megállapítást nyer, hogy a rendőrrel szemben fegyelmi vagy büntetőeljárásnak van helye, kötelező az eljárás megindítása.

A Kaposvári Rendőrkapitányságon az elmúlt évben az elmúlt évben 10 esetben terjesztettek elő az állampolgárok. Ezen panaszok elbírálásukat követően 2 esetben bizonyultak alaposnak, 8 esetben a panaszt, mint alaptalant elutasították.

A Szegedi Rendőrkapitányságon az elmúlt évhez képest jelentősen csökkent (36,4 %) a közérdekű bejelentések, javaslatok és panaszok, valamint a rendőri intézkedések és a kényszerítő eszközök alkalmazása miatt benyújtott panaszok száma. 2006-ban 25 esetben terjesztettek elő panaszt.

A BRFK VI. kerületi Rendőrkapitányságán 2006-ban 9 esetben éltek rendőr elleni panasz megtételének lehetőségével, melyek közül 3 eset sérelmezte konkrétan azt, hogy a rendőr igazoltatta a későbbi panaszt előterjesztő személyt. A panaszok az eljárás során alaptalannak bizonyultak, ezért elutasították őket.

28. Milyen határozatok hozhatóak a panasz elbírálása során? Melyik tekinthető tipikusnak?

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

Amennyiben a panasz a rendőrségi törvényben rögzített eseteket érinti, a hivatkozott jogszabályon alapuló határozatot kell hozni az ott megállapított határidőn (15 nap) belül. Ez a határozat vagy helyt ad a panasznak - ez esetben fegyelmi és/vagy büntetőeljárást kell kezdeményezni az érintett rendőr ellen - vagy mint alaptalant elutasítja azt. Minden olyan panaszt, amely a rendőrségi törvényben nem nevesített, a KET szabályai szerint kell kezelni és elbírálni, ez esetben nem határozattal, hanem közigazgatási végzés formájában.

A panaszok többsége elutasításra kerül.

AGIS 2006

Az AGIS program finanszírozásával
Európai Bizottság – Bel- és Igazságügyi Főigazgatóság

Gyakorlat és működés

29. Melyek helyi szinten a bűnüldözés hangsúlyos területei? Az igazoltatás is fontos részét képezi ezeknek?

A bűnüldözés hangsúlyos területeit a mindenkori bűnügyi helyzet és fertőzöttség határozza meg. A projekt által érintett rendőri szervek vonatkozásában ezek a következők:

a) BRFK VI. kerületi Rendőrkapitányság

- közterületen elkövetett rablások megelőzése, megakadályozása, felderítése;
- betörések, besurranásos lopások megelőzése, megakadályozása, felderítése;
- gépkocsi feltörés, gépkocsi lopás, jármű önkényes elvételének megelőzése, megakadályozása, felderítése;
- közterületen elkövetett személy ellen irányuló erőszakos bűncselekmények megelőzése, megakadályozása, felderítése;
- családon belüli erőszak megelőzése, megakadályozása;
- időskorúak és gyermekek sérelmére elkövetett jogsértések megelőzése, megakadályozása, felderítése

b) Kaposvár Rendőrkapitányság

A Kaposvári Rendőrkapitányság bűnügyi helyzetét jelenleg a vagyon elleni bűncselekmények túlnyomó többségű aránya határozza meg, amely a közrend elleni bűncselekményekkel kiegészítve az ismertté vált bűncselekmény több, mint 90 %-át adja.

c) Szeged Rendőrkapitányság

- betörések, besurranásos lopások megelőzése, megakadályozása, felderítése;
- zseblopások megelőzése, megakadályozása, felderítése;
- közterületen és egyszemélyes kisboltokban elkövetett rablások megelőzése, megakadályozása, felderítése;
- gépkocsi feltörések megelőzése, megakadályozása, felderítése;
- gépkocsi lopások, jármű önkényes elvételek megelőzése, megakadályozása, felderítése;
- közterületen elkövetett rendzavaró, garázda jellegű jogsértések megelőzése, megakadályozása, felderítése
- személy ellen irányuló, súlyos bűncselekmények megakadályozása
- középületek, közterületek elleni jogsértések (rongálás) megakadályozása

30. Hogyan és milyen gyakorisággal történik az állomány tagjainak eligazítása/felkészítése?

Minden szolgálatba lépés alkalmával van eligazítás és szolgálatból való lelépés előtt beszámoltatás az állomány részére. Az eligazításokon meghatározásra kerülnek – a napi eseményekhez igazítva – a kiemelt feladatok.

31. Hajtanak-e végre szervezett, meghatározott csoportokat, illetve helyszíneket célzó igazoltatásokat, fokozott ellenőrzéseket, illetve ruházat, csomag, jármű átvizsgálásokat? Ha igen, hogyan és mely személyek csoportjára nézve (pl. visszaeső bűnelkövetők, elkövetők meghatározott csoportja, különleges műveletek)?

Meghatározott csoportokat célzó, szervezett igazoltatásokat nem végeznek. Azonban a helyi szervek az aktuális bűnügyi igényekhez igazodva hajtanak végre szervezett, meghatározott csoportokat, illetve helyszíneket célzó fokozott ellenőrzéseket, igazoltatásokat, ruházat, csomag és járműátvizsgálást:

Egy fokozott ellenőrzés végrehajtása 30-40%-os csökkenést is jelenthet a bűncselekmények elkövetésének számában.

A közterületi rendfenntartással kezdve, a körözött személyek felkutatásán és a bűncselekmények elkövetőinek elfogásán keresztül az igazoltatások általános preventív jellegéig hosszan sorolható a jelentősége, ezen felül szinte minden rendőri intézkedésnek szerves része. Így az igazoltatás szolgál bűnmegelőzési célt is. A megelőző jellege abban nyilvánul meg, hogy az esetlegesen valamely bűncselekmény elkövetésének szándékával megjelenő személy az igazoltatást követően eláll szándékától. Az igazoltatott személy az igazoltatás során elveszti személytelenségét és ezzel azt a lehetőségét, hogy jogsértő tevékenységét számára minimális kockázattal hajtsa végre.

Az igazoltatás adja az egyik alapját a hatékony közterületi rendőri munkának mind a jogsértések megelőzése, mind azok felderítése terén. Megfigyelhető a statisztikai adatokban is, hogy amennyiben nő az igazoltatások, ruházat, gépjármű és csomag átvizsgálások száma, úgy csökken az elkövetett bűncselekmények és közlekedési események száma, és nő a rendőri intézkedések hatékonysága, elsősorban a körözött elfogások és bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyek tekintetében.

A felderítésben az igazoltatás és az igazoltatás során alkalmazott ruházat, csomag és járműátvizsgálás lehetővé teszi rutin ellenőrzések során a körözött személyek, tárgyak és a bűncselekmény elkövetési eszközeinek feltalálását is. A lopott gépjárművek felderítése érdekében is nagyon nagy szerepet játszik az igazoltatási tevékenység.

32. Tisztában vannak-e az állomány tagjai a vonatkozó előírásokkal és azok érvényesítésével? Tükröződik-e ez a gyakorlatban?

Alapvető követelmény a rendőrség állományával szemben a rendőri munkára, és kiemelten az adott szakterületre vonatkozó jogszabályok készségszintű és naprakész ismerete, valamint mindennapos alkalmazása, e nélkül a szakszerű szolgálatellátás elképzelhetetlen. Az állomány tagjai tisztában vannak a vonatkozó előírásokkal és azok érvényesítésével. Ez a gyakorlatban

tükröződik is. Eseti jelleggel előfordulhatnak hiányosságok és problémák, ezek orvoslására, illetve szankcionálására azok természetétől függően különböző eszközök (pl. jogorvoslat, fegyelmi eljárás) állnak az állampolgárok és a parancsnokok rendelkezésére.

Az állomány tagjainak felkészítése, az aktuális információk és feladatok közlése minden egyes szolgálatba lépéskor szóbeli eligazítás formájában történik.

33. Hogyan történik a műveleti feladatok meghatározása?

A “műveleti feladat” fogalom a rendőrség csapatszolgálati szabályzatában és a különleges szolgálatok tevékenységére vonatkozóan értelmezhető kategória. Az igazoltatással összefüggésben nem merül fel.

Egyébként helyi és területi szerveknél a hatáskörükbe tartozó feladatok esetében, azok körét a mindenkori bűnügyi helyzet, az aktuális követelmények, a vonatkozó parancsnoki utasítások és az esetleges, előre nem várt események határozzák meg. Az általános feladatokon túl az eseti jellegű feladatokat a közterületi szolgálatot ellátó állomány a rendszeresített hírközlő eszközökön keresztül (jelenleg URH rádió) kapja meg.

A napi szolgálat vonatkozásában az eseti feladatok meghatározása az eligazítások keretében, akciók, fokozott ellenőrzések esetében azok eligazítása során, valamint az adott területre elkészített járőrútirányba vagy intézkedési tervbe vannak foglalva. Az eligazítások az előljárók által meghatározott utasításokra épülnek. A szolgálat végeztével az elvégzett feladatokról az állománynak be kell számolniuk.

34. Hogyan alkalmazzák a titkos adatgyűjtés eredményeit a feladatok megállapításánál és az eligazítási/felkészítési találkozókban? Hogyan alkalmazzák a titkos adatgyűjtés eredményeit a napi gyakorlatban meghatározott iránymutatások az eligazítás során?

A rendőrség titkos információgyűjtő tevékenységére a rendőrségi törvény, a bírói engedélyhez kötött titkos adatszerzésre vonatkozó szabályokat a büntetőeljárásról szóló törvény tartalmazza.

A rendőrségi törvény alapján a rendőrség titkos információgyűjtő tevékenysége célhoz kötött, annak megállapításai nem képezhetik az eligazítások tárgyát, az igazoltatások gyakorlatára említést érdemlő hatása nincsen.

A helyi szervek mindig az aktuális bűnügyi igényekhez igazodva hajtanak végre szervezett, meghatározott csoportokat, illetve helyszíneket célzó fokozott ellenőrzéseket, igazoltatásokat, ruházat, csomag és járműátvizsgálást:

Példák:

- a) Egy szórakozóhely vonzáskörzetében – rendszeresen – hétvégenként több halálos vagy súlyos közlekedési baleset történik. Ilyenkor közlekedésrendészeti akciók keretében a rendőrség ellenőrzi a közlekedésben résztvevő vendéglátóipari egységet látogató korosztályt az ittas vezetők kiszűrése érdekében.

- b) Ha ugyanazon közterületen gyakori az azonos típusú bűncselekmények (pl. betöréses lopás nyaralóövezetben) elkövetése, bűnügyi akció keretében történik az érintett területre érkező járművek átvizsgálása.
- c) A BRFK vezetőjének intézkedése alapján a Történelmi Belvárosban, valamint a Keleti- és Nyugati Pályaudvari Rendőrőrs működési területén jelenleg is fokozott ellenőrzést hajtanak végre.
- d) Ezeken a területeken olyan csoportképző helyek találhatóak, amelyekhez meghatározott bűncselekmények, vagy egyéb normasértések (például hetero- és homoszexuális prostitúció védett övezetben) kapcsolódnak.
- e) Szegeden kiemelt helyszíneken, mint például a Mars tér, ahol egy piac és a nemzetközi autóbusz pályaudvaron található, tipikus a fokozott ellenőrzés.
- f) Konkrét információ alapján körözött személyek, vagy bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személyek elfogásának céljából, vagy bűnmegelőzési jelleggel olyan szórakozó helyeken is hajtanak végre fokozott ellenőrzést, ahol nagyobb számban fordul elő jogsértő cselekmény, valamint operatív bűnügyi információk nyílt rendőri ellenőrzéssel való realizálása érdekében is tartanak fokozott ellenőrzéseket.

Egy fokozott ellenőrzés végrehajtása 30-40%-os csökkenést is jelenthet a bűncselekmények elkövetésének számában.

35. Az igazoltatás, a fokozott ellenőrzés, illetve a ruházat, csomag és jármű átvizsgálásának foganatosítása részét képezi-e a teljesítmény mérésének?

A gyakorlatban az állomány éves teljesítményértékelését az előző évben kitűzött stratégia-kompetencia- és egyéni célok tükrében a közvetlen szolgálati előljáró hajtja végre. Ennek során értékelési szempont, hogy az állomány tagja hány alkalommal vett részt elfogásban, előállításban, biztonsági intézkedésben, illetve milyen gyakorisággal kezdeményezett öntevékenyen szabálysértési feljelentést, helyszíni bírságot, közterületi igazoltatást, továbbá az állampolgári felkérésre, avagy előljárói utasításra végrehajtott intézkedéseket milyen eredményesen fejezte be. Minden esetben vizsgálandó, hogy a foganatosított intézkedések törvényesek jog- és szakszerűek voltak-e, összhangban voltak-e az arányosság és fokozatosság követelményeivel

Monitoring és ellenőrzés

36. Ki ellenőrzi a nyilvántartott adatokat és milyen gyakorisággal?

Azok, akiket jogszabály vagy belső norma ellenőrzési kötelezettséggel ruház fel. /A parancsnokok és akik nyílt parancssal rendelkeznek/ pl. alosztályvezető helyettes, alosztályvezető, osztályvezető, kapitányságvezető rendszeresen általános ellenőrzés kötelezettsége keretében, egyébként pedig konkrét panasz esetén.

37. Az igazoltatást, fokozott ellenőrzést, ruházatot, jármű, csomag átvizsgálását ki és milyen módszerrel követi nyomon?

A rendőri intézkedések jog- és szakszerűségét a rendőrök beszámoltató parancsnoka bírálja el. Az intézkedésekről jelentés készül és ha szükséges statisztikai kimutatás.

Az intézkedések hatékonyságának értékelése éves értekezletek témája lehet, illetve az éves értékelő jelentések részét képezheti.

38. Általában milyen szempontok alapján értékelik az állomány tagjainak teljesítményét?

Lásd a 35. pontot.

39. Milyen teljesítménymutatókat vesznek figyelembe a teljesítmény értékelése során? Mi az ellenőrzés menete? Ki és milyen hatáskörrel végzi az ellenőrzést?

A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjának szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. Törvény 245/F § rendelkezik az állomány tagjainak teljesítményértékeléséről.

A hivatásos állomány tagjának munkateljesítményét az adott fegyveres szerv kiemelt céljának és az érintett munkakörének figyelembevételével meghatározott teljesítménykövetelmények alapján az állományilletékes parancsnok mérlegelési jogkörében eljárva, évente írásban értékeli. A teljesítménykövetelmények alapját képező kiemelt célokat az illetékes miniszter évente határozza meg.

Az állományilletékes parancsnok előre írásban megállapítja a tárgyévre vonatkozóan a hivatásos állomány tagjával szemben támasztott követelményeket, amelyek figyelembevételével legkésőbb a tárgyév végéig értékeli az állomány tagjának teljesítményét.”

További norma a tárgykörben 2/2002. (BK.4) BM utasítás, mely a hivatásos és köztisztviselői állományban lévők éves teljesítményértékelésének bevezetéséről és lebonyolításának rendjére határoz meg feladatokat.

40. Hogyan ellenőrzik az igazoltatást, fokozott ellenőrzést, ruházat, csomag, jármű átvizsgálásának foganatosítását az intézkedés helyszínén?

A rendőrkapitányságokon 24 órán keresztül szolgálatot lát el egy szolgálat irányító parancsnok, akinek feladatköre kiterjed a közterületi szolgálatot ellátó állomány tevékenységének ellenőrzésére. Feladata az intézkedések jogszerűségének és szakszerűségének folyamatos ellenőrzése.

Ellenőrizheti a szolgálatot ellátó állomány munkáját az intézkedések helyszínén a kapitányságvezető, az osztályvezetők és a teljes parancsnoki állomány, ezen személyeken túl a megyei és az Országos Rendőr-főkapitányság állományából mindaz, aki az ellenőrzésre feljogosító „nyílt parancsal” rendelkezik.

Egyes helyi szerveknél alkalmazzák még azt a módszert is, hogy az intézkedés alá vont személyt az intézkedést követően megkérdezik a rendőri intézkedés lefolytatásáról és az azzal összefüggő véleményéről.

Az igazoltatást, a fokozott ellenőrzést, a ruházat, a jármű, a csomag átvizsgálást az intézkedés idején közvetlenül nem követi nyomon ellenőrző elöljáró, kivéve, ha magát az intézkedést, vagy az intézkedőt kívánja ellenőrizni.

41. Az elöljárók tisztában vannak-e azzal, hogy mi a feladatuk az igazoltatások ellenőrzése tekintetében?

Az elöljárók tisztában vannak azzal, hogy mi a feladatuk az igazoltatások ellenőrzése tekintetében. Mind tartalmi, mind formai és jogi értelemben megfelelő ismeretekkel rendelkeznek.

42. Rögzítik-e az igazoltatást követő előállításokat? Milyen adatokat tartanak nyilván ezzel kapcsolatban? Hol tartják nyilván az adatokat? Mire használják ezeket az adatokat és ki fér hozzájuk?

Az igazoltatást követő előállítások rögzítésre kerülnek minden esetben. Az előállítások rendjét a rendőrségi törvény és a szolgálati szabályzat részletesen szabályozza.

Előállítás foganatosítása esetén az igazoltató lap mellett részletes rendőri jelentés készül, és az elektronikus nyilvántartásban is külön rögzítik

A készült iratokat iktatják, majd az irattárban kerülnek elhelyezésre. A igazoltató lapokat a Robotzsaru 2000 integrált ügyviteli és adatfeldolgozó rendszerben tartják nyilván. A rendőrség RZS rendszerhez hozzáférést biztosított hivatásos tagjai közül az arra megfelelő jogosultsággal rendelkező férhet hozzá, de elsődlegesen az adatokat további szabálysértési, vagy büntető eljárásokhoz használják fel a vizsgálatokat folytató előadók és azokat ellenőrző parancsnokok.

Ha az igazoltatást előállítás követi, az előállítási nyomtatványon rögzítik a személyes adatokat, az intézkedés jogalapját, okát, a személyes szabadság korlátozásának kezdetét és befejezését, a kényszerítő eszközök alkalmazását, annak időtartamát, módját. Az előállított személlyel kapcsolatos további intézkedéseket - szabadon bocsátás idejét, vagy az intézkedést átvevő nevét beosztási helyét. A parancsnok bírálatát az intézkedéssel kapcsolatosan.

43. Az ellenőrzés kiterjed-e az adatgyűjtésre rendszeresített nyomtatványra is?

Speciálisan adatgyűjtésre rendszeresített nyomtatvány nincs. Az ellenőrzés egyébiránt valamennyi keletkezett iratra kiterjed.

44. Az adatok a nyilvánosság számára hozzáférhetőek-e (akár feldolgozott formában is)?

A személyes adatok a vonatkozó adatvédelmi szabályok értelmében nem nyilvánosak. Léteznek olyan, szigorúan anonim, statisztikai szemléletű összesítések, melyek különböző csatornákon keresztül megismerhetőek a nyilvánosság számára. Pl. sajtótájékoztatón egy adott terület bűnügyi fertőzöttségére vonatkozóan, vagy tudományos munkát végzők jelentéseik elkészítése során háttéranyagként felhasználhatják, vagy önkormányzati beszámolókon is szerepelhetnek, illetve a rendőri szervek honlapjukon is szerepeltethetik ezeket az adatokat.

Együtműködés a társadalommal

45. Létezik-e országos szintű tanácsadó testület, amely a rendőrség működését a másság elfogadásával kapcsolatos, illetve antidiszkriminációs kérdésekben segíti? Javaslatok érvényesülnek-e a gyakorlatban? Melyek a társadalmi párbeszéd csatornái? Hogyan működnek? (pl. tagok delegálása, ülések gyakorisága, döntéshozatal, hozható határozatok) Van-e stratégiai szerepet ellátó társadalmi tanácsadó testület?

A Magyar Köztársaság Kormány első ízben 1093/1997. (VII.29.) határozatával, majd a továbbfejlesztett 1047/1999. (V.5.) határozatával középtávú intézkedéscsomagot fogadott el a cigányság élethelyzetének jobbítása érdekében. Ennek a politikai akaratnak szellemében a rendőrségnek is folyamatos fejlesztési céljává vált, hogy Magyarország legnagyobb létszámú kisebbségével előítélet és konfliktusmentes viszonyt alakítson ki és tartson fenn.

Az **ORFK és az Országos Cigány Önkormányzat** között együttműködési megállapodást kötött – 1999-ben, felülvizsgálata 2004-ben volt –, mely megteremtette annak a lehetőségét, hogy a megyei rendőr-főkapitányságok és a regionális cigány önkormányzatok megfelelő tartalommal feltöltött, helyi viszonyokat és élethelyzeteket alapul vevő együttműködési megállapodásokat kössenek. A területi együttműködés szinterei egyre inkább kiterjesztődnek a helyi kapitánysági szintek irányába.

46. A rendvédelmi szervek alkalmazottainak hány százaléka tagja valamely kisebbségnek? Milyen programok segítik elő a kisebbséghez tartozó munkavállalók alkalmazását?

A roma származású fiatalok rendőrré válásának elősegítésére kiírt pályázat a széles körű tájékoztatás ellenére évek óta eredménytelennek mondható. Ennek egyik oka, hogy még mindig kevés azoknak a roma fiataloknak a száma, akik középiskolában folytatnak tanulmányokat, a másik ok, hogy komoly tartózkodás mutatkozik a roma fiatalok részéről a fegyveres testületbe lépéstől. Ezért inkább a pedagógusi vagy a művészeti pálya iránt érdeklődnek.

A rendőri állomány képzésében kiemelt helyet kap a cigányság múltjának, kultúrájának megismertetése, nem csak a Rendőrtiszti Főiskolán, hanem a rendészeti szakközépiskolákban is foglalkoznak a tanárok a roma népismeret oktatásával. Főkapitányságok, kapitányságok szervezésében pedig cigány származású szakemberek bevonásával, speciális célorientált szakmai továbbképzéseken, tréningeken is oktatják a rendőröket.

BRFK VII. kerületi Rendőrkapitányság

47. Hogy zajlik a helyi közösségekkel való kommunikáció? Ki vesz részt a megbeszéléseken? Mennyire tekinthetőek reprezentatívnak ezek a találkozók/fórumok?

Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának és helyetteseinek ajánlásait ismertetik az állománnyal, hasznosítják az intézkedések foganatosítása során.

A terézvárosi helyi írott- és elektronikus média csatornáin keresztül ismertetik a kerületükben lakókkal a bűnmegelőzésre, bűnüldözésre vonatkozó stratégiáikat, információikat, kéréseiket.

Rendszeresen részt vesznek a kerületükben tartott lakossági fórumokon, meghívott vendégként a Terézvárosi Képviselő Testület ülésein, bizottsági tagként a Terézvárosi Rendészeti Bizottság ülésein, továbbá a Terézváros Közrendjéért és Közbiztonságáért alapítvány kuratóriumi gyűlésein is.

Rendszeres kapcsolatot tartanak a helyi polgárőr szervezetekkel. Jó kapcsolatot igyekeznek ápolni a helyi kisebbségi önkormányzatok képviselőivel, együttműködnek a Roma Nővédelmi Közhasznú Szervezettel.

A hajléktalanokkal kapcsolatos kérdésekben napi munkakapcsolatban állnak a karitatív szervezetekkel, a Hajléktalanokért Közalapítvánnyal, a Budapesti Módszertani Szociális Központ és Intézményeivel, a Menhely Alapítvánnyal – ezen utóbbi koordinálja a közterületen lévő hajléktalanok szükség szerinti elhelyezését –, azok vezetőivel, munkatársaival.

Személyes munkakapcsolatban állnak évek óta Vecsei Miklós úrral, a Szociális és Munkaügyi Minisztérium hajléktalan ügyekben felelős miniszteri biztosával

Minden hónap első keddjén 14.00 órától – 18.00 óráig tart fogadóórát a rendőrkapitányság vezetője. A titkárságon történt időpont egyeztetéssel a fogadóórától eltérő időpontban is fordulhatnak a kerületben lakók a kapitányságvezetőhöz, amennyiben olyan kérést vagy információt kívánnak a tudomására hozni, amelyek megoldása nem tűr halasztást.

A rendőrkapitányság munkatársai rendszeresen tartanak előadásokat a helyes közlekedési magatartásra nevelés, valamint a DADA program keretében, vetélkedőket a kerületükben található általános iskolákban. Minden évben megrendezésre kerül a Terézvárosi Közbiztonsági Nap, amelyen a társszervekkel karöltve, a kerületben lakó emberek egy kellemes hétvégi program keretében ismerkedhetnek meg a rendőri munkával. Ezen a rendezvényen önálló műsorral szerepelnek a kisebbségek képviselői is a helyi iskolások, és a nyugdíjasok mellett.

Nem került sor olyan fokozott ellenőrzésre, amely meghatározott csoportokat, kisebbségeket közvetlenül, aránytalanul érintett volna.

AGIS 2006

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

48. Azok a kiadványok, amelyek a társadalom tagjait jogaikról, illetve kötelezettségeikről tájékoztatják, kitérnek-e az igazoltatással, fokozott ellenőrzéssel, ruházat, csomag, jármű átvizsgálásával kapcsolatos jogokra?

Helyi szinten nem készítettek olyan kiadványt, amelyek a társadalom tagjait jogaikról és kötelezettségeikről tájékoztatnák, ugyanakkor objektumaikban az ügyfelek számára hozzáférhetőek azok a többnyelvű kiadványok, amelyeket bűnmegelőzési céllal az ORFK Bűnmegelőzési Osztályától kaptak.

AGIS 2006

Kaposvár Rendőrkapitányság

49. Melyek a társadalmi párbeszéd csatornái? Hogyan működnek?

A társadalmi párbeszéd csatornái vonatkozásában a rendőrkapitánysági fogadónapok mellett a körzeti megbízottak állandó feladata, hogy hetente kettő, a területükön élő idős személyt felkeressenek és véleményüket meghallgassák. A Kaposvári Rendőrkapitányság 2006. márciusától működteti honlapját (www.police.kaposvar.hu), melyen rendszeresen tájékoztatást ad a lakosságot érintő fontosabb kérdésekről, közleményeket, felhívásokat ad közre, és ahol kérdéseket tehetnek fel, illetve panaszt is tehetnek az állampolgárok. A vendégkönyvi bejegyzésekre kérdés esetében a különböző szakterületek munkatársai adnak írásos választ. A kapitányság a Belügyminiszter 3/1995. (III. 1.) számú BM rendeletének 91. §-ában meghatározottnak megfelelően kapcsolatot tart a polgárőrségekkel, illetve önvédelmi szervezetekkel, valamint segíti az önkormányzatokat a velük való együttműködésben és a feladatok összehangolásában.

A Kaposvári Rendőrkapitányság mindig igyekezett érzékenyen reagálni a területen élő emberek, illetve a helyi önkormányzatok felmerült igényeire. Kaposvár Megyei Jogú Város önkormányzatával való kapcsolat jó, a város akut problémáit a jegyző, illetve a polgármester az illetékes vezetőiken keresztül jelzik, melyre a rendőrkapitányság gyorsan reagál. Az együttműködés közös pályázatokban, lakótelepi rendőrség felállításában, valamint a rendezvénybiztosítások területén mutatkozó hatékony együttműködésben is megnyilvánul. Ezen felül a közösségi rendőrségi jelleget erősíti a körzeti megbízottak területükön történő lakosság-orientált tevékenysége.

50. Hogy zajlik a helyi közösségekkel való kommunikáció? Ki vesz részt a megbeszéléseken? Mennyire tekinthetőek reprezentatívnak ezek a találkozók/fórumok?

A rendőrkapitányság vezetője a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. tv. 8. § (4) bekezdésének rendelkezése alapján minden évben részletes beszámolót nyújt be a helyi önkormányzat képviselő testületének, melyet a közgyűlés előtt szóban is megvitatnak. A vidéki települési önkormányzatokkal is folyamatosan jó kapcsolat kiépítése a cél, így évről évre egyre több település polgármestere igényli beszámoló tartását községe közbiztonsági helyzetéről. Ezekben a beszámolókon a kapitányságvezető, az illetékes osztályvezető, alosztályvezető, őrsparancsnok és a helyi körzeti megbízott is részt vesz. A Kaposváron működő Cigány Kisebbségi Önkormányzattal 2006-ban új együttműködési megállapodást kötött a kapitányság, ezen szervezettel a kapcsolat szintén jó és folyamatos.

51. Vannak-e helyi kezdeményezések a fiatalok bevonására, és ha igen, milyenek?

A rendőrkapitányság bűnmegelőzési alosztálya rendszeres munkakapcsolatot tart fenn a különböző gyermek- és ifjúságvédelemmel foglalkozó hatóságokkal és szervezetekkel, az oktatási intézményekkel és a védőnői hálózattal. A rendőrség bűnmegelőzési iskolai programja, az ún. DADA-program megvalósítása során 3 állandó iskolában a program folyamatos. A területen működő középiskolákban is rendszeres a felvilágosító órák

megtartása, valamint eseti jelleggel egy-egy akkutan jelentkező probléma megoldásában is részt vesz az állomány. Ezen felül az egyik kaposvári középiskolában rendészeti szakképzés is folyik.

52. Kikérik-e a közösség véleményét azokra a speciális műveletekre vonatkozóan, ahol az igazoltatás, fokozott ellenőrzés, ruházat, csomag, jármű átvizsgálása meghatározott csoportokat fokozottan érintene? Ha igen, milyen tájékoztatást nyújtanak a rendőri szervek a műveletek megkezdése előtt és után?

Az ellenőrzések tervezésekor figyelembe veszik a különböző lakossági, közösségi jelzéseket, ezek ismeretében kerül meghatározásra a fokozott ellenőrzések helye. Tekintettel azonban arra, hogy ezek a céllenőrzések csak akkor hatékonyak és eredményesek, ha az ellenőrzés alá vont személyek nem tudnak felkészülni arra, így alapvető érdek, hogy az ilyen ellenőrzések ténye előzetesen ne kerüljön nyilvánosságra. Ennek értelmében az említett konspirációs igények miatt a fokozott ellenőrzések helyét és idejét előzetesen nem hozzuk a lakosság tudomására.

53. Azok a kiadványok, amelyek a társadalom tagjait jogaikról, illetve kötelezettségeikről tájékoztatják, kitérnek-e az igazoltatással, fokozott ellenőrzéssel, ruházat, csomag, jármű átvizsgálásával kapcsolatos jogokra?

A rendőrkapitányságnak jelenleg nincsen olyan saját kiadványa, amelyek a társadalom tagjait jogaikról és kötelezettségeikről tájékoztatják. A különböző áldozatvédelmi irodákon található szóróanyagok, amelyek a bűncselekménnyé válással, a sértetti jogokkal és kötelezettségekkel foglalkoznak elsősorban.

54. Az intézkedés befejezése után az intézkedést foganatosító járőr vesz-e fel jegyzőkönyvet? Az intézkedés alá vont személy megtekintheti-e a jegyzőkönyvet?

Az intézkedést foganatosító járőr jegyzőkönyvet csak azokban az esetekben vesz fel, amikor azt a vonatkozó eljárási szabályok megkövetelik. Egyszerű igazoltatás esetén erre nincs szükség. Amennyiben jegyzőkönyv kerül felvételre az egyes intézkedésekről, abban az esetben az intézkedés alá vont nem csak megismerheti azt, de aláírásával hitelesítenie is kell annak tartalmát. A rendőri jelentés esetében erre nincsen szükség.

55. Milyen programok segítik elő a kisebbséghez tartozó munkavállalók alkalmazását?

A kapitányság kiírt egy pályázatot, mely a roma származású fiatalok iskoláztatási költségeinek a rendőrség által történő fizetését vállalja abban az esetben, ha a személy a rendőrségnél helyezkedik el tanulmányai befejezését követően. Ennek keretében Somogy megyében 2007-től egy roma fiatal taníttatási költségeit a rendőrség vállalja át.

Szeged Rendőrkapitányság

56. Melyek a társadalmi párbeszéd csatornái? Hogyan működnek?

Ismert-e a közösségi rendőrség fogalma? Létezik-e ilyen típusú rendőrségi/rendészeti tevékenység?

A körzeti megbízotti szolgálat tipikusan a közösségi rendőrség létrehozásának céljával lett kialakítva. Az általános elvárásuk a körzeti megbízottakkal szemben, hogy ismerjék a területét és a területén élő személyeket, az ott élőkkel jó kapcsolatot alakítson ki.

Ez a szolgálati forma a társadalom megnyugtató biztonságra irányuló igényéből, valamint rendőrszakmai szükségesség kettőséből alakult ki. Ezen túlmenően gyakori szolgálati forma a lakótelepi rendőrség, melyet mind az önkormányzatok, mind a lakosság preferál. A lakótelepeken ugyanazok a rendőrök napi rendszerességgel megjelennek, a lakossággal kommunikálnak, soron kívül intézik problémájukat, jelenlétükkel hozzájárulnak, hogy az adott területen csökken a jogsértések száma.

57. Van- e stratégiai szerepet ellátó tanácsadó testület?

A Szeged Rendőrkapitányság napi kapcsolatot alakított ki a Szegedi Bűn- és Baleset megelőzési Tanáccsal, és Mórahalomon a Homokháti Kistérség Bűn- és Baleset megelőzési Tanáccsal. Stratégiai és taktikai kérdésekben rendszeresen üléseznek.

58. Milyen szinten és módon vonják be a helyi társadalmi szervezeteket a rendőrség munkájába?

A társadalmi szervezeteket együttműködési megállapodások kötésével /Polgárőrség, Városőrség/, önkormányzatokkal és társadalmi szervekkel közös közbiztonsági és bűnmegelőzési pályázatok elkészítésével, megvalósításával, közös szolgálat ellátásával /Városőrség, Polgárőrség, Önkormányzat Általános Igazgatási Iroda, Munkaügyi felügyelőség stb./, közös ismeretterjesztő programok megvalósításával vonják be a rendőri munkába. Javaslatokat tesznek, a közbiztonsági és a közlekedésrendészeti vonatkozásban a biztonságosabb élettér kialakítására.

59. Hogy zajlik a helyi közösségekkel való kommunikáció? Ki vesz részt a megbeszéléseken? Mennyire tekinthetőek reprezentatívnak ezek a találkozók/fórumok?

A helyi önkormányzatok képviselő testületeinek ülésein, lakossági fórumokon, kapitányságvezetői fogadóórákon, körzeti megbízottak fogadóóráin, pódiumbeszélgetéseken és a helyi médiában valósul meg a helyi közösségekkel való kommunikáció.

A kapitányság részéről: kapitányságvezető, osztályvezetők, őrsparancsnokok, alosztályvezetők, bűn- és baleset megelőzési előadók, DADA programban résztvevő rendőrök, körzeti megbízottak.

A lakosság részéről: országgyűlési képviselők, önkormányzati képviselők és vezetők, társ szervezetek, gazdasági élet meghatározó szereplői, lakóközösségek, tanárok, diákok, társadalmi szervezetek, Polgárórség, Városórség, szociális szolgálatok tagjai.

Ezekon a fórumokon a illetékességi területünkön élők vagy azok képviselői jelentős részben megjelennek. Még a társadalom perifériájára szorult réteg is tájékoztatásra kerül bár főként közvetetten a szociális szolgálatokon keresztül, hiszen ez a réteggel életviteléből adódóan csekély bizalommal fogadja a rendőrök közeledését.

A kapitányság vezetője személyesen, vagy képviselője útján évente köteles az illetékességi területén működő települési önkormányzatok képviselő testületei előtt beszámolni. Rendszeresen kapunk lakossági fórumokra meghívókat, ahol az adott hallgatói kört tájékoztatjuk az aktuális közbiztonsági és bűnügyi helyzetről. Ezekon a fórumokon és a helyi médiában rendszeresen kapnak információt az illetékességi területünkön élők a környezetük biztonságára. A személyes kontaktusnak köszönhetően közvetlenül kapjuk a lakosság jelzéseit, amelyeket a napi munkába rendszeresen figyelembe veszünk.

60. Vannak-e helyi kezdeményezések a fiatalok bevonására, és ha igen, milyenek?

Nagy hangsúlyt fektetnek az oktatási intézményekben történő tanórák keretein és iskolai rendezvényeken történő a fiatalokkal való közvetlen kontaktus kialakítására (pl. DADA, Nyári szünet veszélyei c., kezdődik az iskola, közlekedjünk együtt biztonságosan c. előadások, „Élménypedagógia a bűnmegelőzésben, Médiatár kisfilmek). Esetenként tájékoztató kiadványok a lakossághoz történő eljuttatásával.

Több esetben bízta meg a Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság a Miskolci Egyetemet közvélemény kutatás elvégzésére a lakossági megelégedettség mérésére.

E kutatások és a saját tapasztalataik eredményeként átfogó kép áll rendelkezésükre a lakosság és a helyi rendőri szervek viszonyáról. A fenti lehetőségeket kihasználva informálják a területünkön élőket a közrendvédelmi, közlekedési és bűnügyi helyzetről.

A bűnmegelőzési programjaik során rendszeresen tartanak órákat az oktatás szinte minden szintjén. Nagy figyelmet fordítanak a DADA programra, illetve a fentiekben említett, általuk szervezett programokra, amelyek látogatottsága jelentős.

A fiatalokat bevonják a prevenciós médiatár bűnmegelőzési oktatófilmjeinek elkészítésébe. Ezek a filmek már az ország határain túl is elismerésben részesültek.

A fiatalokat bevonják a közbiztonsági akciókba, különös tekintettel a Fogyasztóvédelmi Felügyelőséggel történő közös szórakozóhely ellenőrzésekbe.

61. Milyen tájékoztatást nyújtanak a rendőri szervek a műveletek megkezdése előtt és után?

Az intézkedés céljáról annak megkezdésekor kerül tájékoztatásra az érintett közösség. Az intézkedés befejezését követően a felmerülő kérdéseket az intézkedést irányító parancsnok megválaszolja, ami kiterjedhet az intézkedés szolgálati, állam, üzleti és egyéb titokkörbe nem tartozó információk átadására.

Nagyobb rendőri akciót követően a tett intézkedéseket kiértékelik, majd sajtótájékoztatón ismertetik a lakossággal.

62. Az intézkedés befejezése után az intézkedést fogatosító járőr vesz-e fel jegyzőkönyvet? Az intézkedés alá vont személy megtekintheti azt?

A járőr az igazoltatást az arra rendszeresített nyomtatványon rögzíti.

Amennyiben figyelmeztetésben részesíti a rendőr az intézkedés alá vont személyt, az igazoltató lapon aláírásával az intézkedés alá vont személy igazolja, hogy azt tudomásul vette.

Amennyiben helyszíni bírság kiszabására kerül sor, az erről készült adatlap kerül kitöltésre.

Amennyiben a rendőr feljelentést tesz, annak tényét szóban közli a jogsértést elkövetővel, azt későbbi írásos tevékenysége során készíti el. A helyszínen az igazoltató lap kerül kitöltésre.

Előállítás során az előállított személyről előállítási nyomtatvány, nyilatkozat az előállító helyiségbe történő befogadásra, nyilatkozat hozzátartozó értesítéséről, illetve jegyzőkönyv letéti tárgyak átvételéről nyomtatványok kerülnek kitöltésre.

Az igazoltató lap megtekintésének igénye eddig nem merült fel, de tekintettel arra, ha olyan adatot nem tartalmaz, ami szolgálati, üzleti vagy magántitoknak nem minősül és csak az érintett saját személyes adatait tartalmazza elvi akadálya nincs.

Amennyiben figyelmeztetést alkalmaznak, annak tényét az intézkedés alá vont aláírásával is elismeri, amit az igazoltató lapon teheti meg. Helyszíni bírságolás esetén a kitöltött nyomtatvány egy példányát a bírság befizetésére szolgáló csekkel együtt a rendőr átadja a szabálysértés elkövetőjének. Szabálysértési feljelentés során az elkészült feljelentésből másolati példányt, a vizsgálatot lefolytató szabálysértési előadótól kaphat.

Az előállított személy a személyes szabadságot korlátozó intézkedés befejezését követően igazolást kap, ami tartalmazza a személyes szabadság korlátozásának időtartamát. Amennyiben igényli az előállítási nyomtatvány másolati példányát az előállított személy megkaphatja.

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

Esetenként a Rendőrtiszti Főiskola és a Rendészeti Szakközépiskola felvételi követelményei tesznek lehetővé pozitív diszkriminációt a kisebbséghez tartozó felvételizők részére. Ezen túl rendszeresen a kisebbségi képviselőkkel való találkozások, értekezletek, amelyeken a munkavállalás lehetőségéről minden esetben adnak tájékoztatást.

AGIS 2006

Az AGIS program finanszírozásával
Európai Bizottság – Bel- és Igazságügyi Főigazgatóság

A rendőrök oktatása, képzése

Képzés a Rendőrtiszti főiskolán

(A képzés nappali tagozaton 3 éves, levelezőn 4. A hallgatók érettségi után, többnyire rendvédelmi előzmények után kerülnek be. Valamennyi bűnügyi szakembernek főiskolai végzettséggel kell rendelkeznie, az egyenruhás, közterületi állomány parancsnoki kara is RTF-t végez.)

63. Milyen képzésben részesülnek az állomány tagjai az igazoltatás, a fokozott ellenőrzés, illetve a ruházat, csomag és jármű átvizsgálása kapcsán?

Ezeket intézkedéseket a Rendőrtiszti Főiskolán öt féléven keresztül, **rendőri alapismeretek** tantárgy keretében folyamatosan tanulják és gyakorolják a hallgatók. Részletesen megismerkednek az intézkedések jogszabályi háttérével – ennek keretében a hatásköri és felelősségi szabályokkal –, az intézkedési taktikákkal és az intézkedések gyakorlatban történő végrehajtásával. A gyakorlati képzés alkalmával a hallgatók konkrét szituációk, esetek feldolgozása, begyakorlása során jutnak el a végrehajtási készség szintjére. Megtanulják, hogy az intézkedések lefolytatása során milyen taktikák, technikák, eszközök és módszerek alkalmazásával lesz a rendőri eljárás eredményes. Az oktatók rendszeresen feltárják azokat a fő hibákat, hiányosságokat, amelyek esetenként a rendőri fellépés eredménytelenségéhez vagy rendőri túlkapáshoz vezethetnek.

64. Előmenetelük során mikor részesülnek az állomány tagjai ebben a képzésben? Kötelező a részvétel? Részesülnek további oktatásban, illetve az ismereteket szinten tartó képzésben?

A Rendőrtiszti Főiskola az igazoltatás, a fokozott ellenőrzés, illetve a ruházat, csomag és jármű átvizsgálása nevű rendőri intézkedéseket alapképzés keretében oktatja. A képzésben polgári – tehát nem hivatásos – hallgatók vesznek részt, akik korábban még nem végeztek rendőri munkát, tehát a képzésre a rendőri munkavégzés megkezdése előtt kerül sor. A hallgatók részére a képzés kötelező. A végzett hallgatók részére az intézmény nem szervez szinten tartó képzést, ez a végrehajtó rendőri szervezet feladata. Másoddiplomás képzés keretében, közbiztonsági illetve bűnügyi vezetői szakirányú továbbképzési szakon van lehetőség az ismeretek továbbfejlesztésére.

65. Milyen képzésben részesülnek az állomány tagjai a másság elfogadásával kapcsolatban?

A hallgatók széles körű képzést kapnak a másság elfogadásával kapcsolatban. A képzés alapvetően két irányú: egyrészt megismerik a hallgatók, hogy a másság a társadalomban milyen módon, milyen okból van jelen, és, hogy a rendőr e kérdéskörrel munkája során

hogyan találkozik, másrészt a hivatás gyakorlása során ennek kezeléséhez milyen gondolkodásmódra, milyen eljárásra van szükség.

A leírtak oktatása több tantárgy, így a kriminológia, szociológia, a pszichológia, az etika és a kommunikáció keretében történik. A képzés során a hallgatók megismerik a kérdéskör elméleti hátterét, majd ezt követően gyakorlatban – gyakorlati esetek elemzésével és kommunikációs tréningeken való részvétellel – keresnek megoldási lehetőségeket.

66. Milyen képzésben részesülnek az állomány tagjai az emberi jogokról?

Az Alkotmány- és Közigazgatásjogi Tanszék feladata az **emberi jogi ismeretek** című tárgy oktatása. A képzés célja: megfelelő ismeretek biztosítása az emberi jogok gondolattörténetének kialakulásáról, e jogok fejlődéséről és hatályos magyar szabályozásáról, továbbá alapismereteket nyújtani a nemzetközi jogi szabályozásról és a magyar jogra gyakorolt hatásáról. Kiemelt cél az emberi jogok és a rendvédelmi tevékenység összefüggéseinek megismertetése.

67. Hogy történik a képzés minőségének, illetve hatékonyságának mérése?

A főiskolai képzés minőségének, hatékonyságának mérése több területen zajlik. Egyrészt bevételek-vizsgálat keretében a már végzett hallgatók és előjárók körében végrehajtott kutatások eredményei alapján visszacsatolás érkezik a képzéssel kapcsolatban, feltárulnak az oktatás esetleges hiányosságai, továbbá hasznos, javító szándékú javaslatok is érkeznek. A főiskolán jelenleg is folyamatban van egy tudományosan megalapozott bevételek-vizsgálat. A képzés színvonalának mérése másrészt a tanszékvezetők hospitálása által történik meg. Harmadrészt a főiskola vezetése a záróvizsgák alkalmával, széles körben elismert, külső szakembereket kér fel a záróvizsga bizottság elnöki feladatainak ellátására, akik így véleményt formálhatnak a képzés színvonaláról, a végzős hallgatók felkészültségéről.

68. Van lehetősége az állomány tagjainak arra, hogy észrevételeket tegyenek a képzésről?

A főiskola vezetése minden évben felmérést készít a hallgatók bevonásával, amely során az állomány tagjai észrevételeket tehetnek, véleményt mondhatnak a főiskolai képzés egészéről, egyes tantárgyakról, valamint tanárokról egyaránt. Ennek alapján megismerhető, hogy a diákok mely tantárgyakat, mely tanárokat ítélik a legjobbnak, legszínvonalasabbnak. Minden tanár megismerheti a róla alkotott véleményeket, megtudhatja, milyen oktatónak tartják a hallgatók. A végrehajtó szervezet, a rendőrség vezető munkatársai részt vesznek a szakmai tanszékek tanácsadó testületeinek munkájában, így módjuk van közvetlenül befolyásolni az oktatás tartalmát és stílusát.

69. Milyen oktatásban részesülnek az előjárók, amely alapján ellenőrzik az igazoltatás, a fokozott ellenőrzés, illetve a ruha, csomag és jármű átvizsgálásának foganatosítását?

A főiskola minden rendőri szakon (bűnügyi, közrendvédelmi, közlekedésrendészeti és igazgatásrendészeti) végzett hallgatója a **közrendvédelmi alapismeretek** tantárgy hallgatása

során, alapszinten megismerkedik a parancsnoki revíziós tevékenységgel. E tevékenység lényege, hogy a rendőri vezetők a beszámoltatás során ellenőrzik a rendőri jelentések alaki és formai tartalmát, azok jogi és szakmai megalapozottságát, amennyiben szükséges elvégeztetik a szükséges korrekciókat. A tantárgy keretében a hallgatók megtanulják továbbá a vezetői ellenőrzés legfontosabb szabályait. Az ellenőrzések biztosítják, hogy az előjárók megfelelő szintű ismereteket szerezzenek beosztottak intézkedéseiről.

A főiskola közrendvédelmi szakának hallgatói – akik a napi munkavégzés során az egyenruhás állomány munkájának irányításáért lesznek felelősek – a leírtakon túl megismerkednek a rendőri intézkedések parancsnoki kivizsgálásának szabályaival is. Megtanulják, hogy milyen vezetői módszerek alkalmazásával érhető el az állomány intézkedési kultúrájának magas szinten tartása.

A főiskolán – az előzőekben már említett - közbiztonsági vezető szakirányú továbbképzési szak keretében folyik a közbiztonsági területen dolgozó vezetők továbbképzése. A képzés során a hallgatók elméleti és gyakorlati foglalkozások során tekintik át a rendőri intézkedések ellenőrzésével kapcsolatos vezetői feladatokat, a napi gyakorlatban leggyakrabban felmerülő problémákat és a hibák, hiányosságok megszüntetése érdekében teendő előjárási intézkedéseket.

A gyakorlati rendőri munkában a rendőri intézkedések, valamint az erről készített jelentések parancsnoki ellenőrzése kötelező jelleggel történik. Minden rendőri intézkedésről készített jelentést köteles a szolgálati előjáró elolvasni, az abban foglaltakat felülvizsgálni, amennyiben szükséges, a további intézkedéseket megtenni.

Az előjáró egy esetleges diszkriminatív rendőri intézkedésről leggyakrabban az állampolgári panasz benyújtását követően értesülhet. A rendőrségi törvény minden intézkedés alá vont személy részére biztosítja a jogot, hogy azzal szemben panasszal éljen. A törvény az előjáró kötelezettségeként határozza meg a panasz kivizsgálását. Diszkriminatív intézkedésről értesülhet továbbá az előjáró helyszíni ellenőrzései alkalmával, az állomány beszámoltatása során vagy lakossági bejelentés esetén. Az előjáró minden alkalommal köteles a rendőri intézkedés jogszerűségét megvizsgálni, jogszerűtlenség esetén az érintett rendőr felelősségre vonásáról intézkedni.

a) Képzés a rendészeti szakközépiskolában

(A rendészeti szakközépiskolai oktatásba érettségi után lehet bekerülni, előtte rendőrségi egészségügyi alkalmassági vizsgán kell megfelelni. A képzés idő 2 év, jelentős gyakorlati idővel. A végzetek a rendőrség egyenruhás szolgálatánál kapnak beosztás (Pl. járőr, fogdaőr, körzeti megbízott, stb.)

A szakközépiskolai képzés célja, hogy a középfokú rendőr szakképzettséghez kötött beosztások betöltésére generálisan készítse fel a tanulókat. A szakmai és vizsgakövetelményekben szerepel, hogy a tanuló „legyen képes a rendőri intézkedések és az eljárások szakszerű, eredményes végrehajtására”, így az igazoltatásra is. Követelmény, hogy a tanuló készség szinten sajátítsa el az igazoltatás, az ellenőrzés, és a ruházat- és

csomagátvizsgálás gyakorlatát. Az oktatás megfelelően gyakorlatorientált, az elmélet az élethelyzet megoldásához szükséges mértékben szerepel. Egyes kérdések, mint pl. az igazolványok ismerete e-learning formában is ki vannak dolgozva. A szakmai vizsgán is szituációs helyzeteket kell megoldani.

A rendészeti szakközépiskolai képzés vonatkozó tananyagai:

a) Emberi és kisebbségi jogi alapismeretek

Az emberi jog fogalma, a kisebbségi jogok védelme. Az emberi és kisebbségi jogok garantálása a rendvédelmi szervek intézkedései és eljárásai során. A rendvédelmi szervek a polgári társadalomban.

b) A multikulturális társadalom

Etnikai kulturális és vallási közösségek a társadalomban. Migráció. Előítélet, diszkrimináció, rasszizmus, antiszemitizmus. A cigányság Magyarországon történelmi gyökerek, kulturális hagyományok, konfliktusok a többségi társadalommal. A konfliktusok megelőzése, megoldása és kezelése.

c) Az erkölcs és etika kérdései a rendvédelmi munkában

d) A személyiség szerepe a rendőri munkában (pszichológiai tréning gyakorlatok).

Az előítélet-mentesség, az empátia és a tolerancia fontossága.

e) Kommunikáció a rendvédelmi munkában.

f) Rendőri-közrendvédelmi ismeretek

A rendőr magatartására vonatkozó szabályok szolgálatban és szolgálaton kívül.

A rendőr fellépési kötelezettségeinek tartalma. A rendőri fellépés módja, tartalmi és formai követelményei.

Az igazoltatás fogalma, célja, elfogadható személyazonosító okmányok. Az igazoltatást megtagadó személyekkel szemben foganatosítható intézkedések.

g) Rendészeti igazgatás

A személyazonosító igazolvány lakcímbeljelentésre vonatkozó szabályok, útlevel rendészeti ismeretek.

h) Az idegenrendészeti és menekültügyek, idegenforgalom

A schengeni és dublini egyezmény. A külföldi fogalma, a beutazás és tartózkodás szabályai.

b) Továbbképzés, vezetőképzés

Előmenetelük során a rendőrök ezeket a kérdéseket tipikusan akkor tanulják, ha új munkakörbe, vagy vezetői munkakörbe kerülnek, és részükre szaktanfolyami továbbképzés, vagy vezetőképzés van előírva. Akkor is továbbképzéseket szerveznek, ha jogszabályváltozás miatt a rendőri gyakorlatnak is változnia kell. Ekkor a tananyag (a jövőben e-learning formában) és számonkérés módja is központilag van előírva. Ezek a továbbképzések is gyakorlatorientáltak. A szinten tartó képzésre az ORFK szervezésében kerül sor, ha azt a vezetés a gyakorlat hiányosságai miatt előírja, ezeken a továbbképzésen a részvétel kötelező. Az alapképzésben és a továbbképzésben **a másság és az emberi jogok**) megfelelő súllyal szerepelnek.

A szakképzésben, a szaktanfolyami és vezetőképzésben a jogszabály, vagy a belső norma rendelkezik a **számonkérés formáiról** és módjairól, az **értékelés szempontrendszeréről**.

A tanulóknak, a résztvevőknek a **minőségbiztosítási rendszerbe beépített** lehetőségük van a véleménynyilvánításra, a visszaigazolásra. A központi képzés, ha a résztvevők egy szolgálati helyhez tartoznak, mindig figyelemmel van a helyi sajátosságok oktatására. Arra törekszenek, hogy a tanulók lehetőleg a leendő szolgálati helyükre kerüljenek gyakorlati képzésre, hogy megkönnyítsék a későbbi beilleszkedésüket, illetve munkavégzésüket. A területi szervek továbbképzéseit a helyi igények generálják. A témáit is szükségletek alapján határozzák meg.

A **főtiszti kinevezés feltétele** a rendészeti szakvizsga letétele. A vizsga tananyagában a projekt által érintett témakörök kiemelten szerepelnek. A vezetői (osztályvezetői és azt meghaladó) beosztásokban vezetőképző, vagy mestervezető képzés van előírva. A tananyagokban a rendőri intézkedések témái beosztási szintnek megfelelően vannak érintve, a vezetőképzésben természetesen az ellenőrzésre koncentrálunk. A **vezetők képzésére** elsősorban kinevezésük előtt - esetenként azt követően – kötelezően kerül sor. Amennyiben a helyzet indokolja, országos vezetői értekezletek napirendjén is szerepelnek a projektben érintett kérdések.

Ez utóbbiak (II. és III. fejezet) szervezése az **Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium Oktatási Főigazgatóság** felelősségi körében vannak. A feladat alapvetően az iskolarendszerű és az iskolarendszeren kívüli szakképzés és szaktanfolyami továbbképzések valamint a vezetői tréningek felügyelete és koordinálása, amelynek keretében foglalkoznak az igazoltatás oktatásának gyakorlatával. A képzések programjai (tantervei) a rendőrség igényei alapján, az ORFK vezetésének egyetértésével készülnek. Természetesen a hatályos jogi szabályozás és a rendőrség belső normái szerint oktatják az igazoltatás, a fokozott ellenőrzés, illetve a ruházat-, csomag- és a járműátvizsgálás kérdéseit.

Közösségi viszonyok

70. Léteznek-e a helyi bűnügyi/kriminológiai viszonyokhoz igazított jogi normák?

- Hogy kerül sor a fenti normák megvitatására?
- Milyen gyakorisággal frissítik fenti jogi normákat?
- A dokumentumok hozzáférhetőek-e a nyilvánosság számára? Közérthetőek? A rendőrség hogyan ellenőrzi a hozzáférhetőséget és közérthetőséget?
- A dokumentumok idegen nyelven is hozzáférhetőek?

71. Hogyan történik a helyi társadalmat érintő legfontosabb bűnügyi és biztonságpolitikai kérdések meghatározása?

Ebben a fejezetben rá kell mutatnunk arra, hogy a magyar rendőrség erősen centralizált szervezet, katonai jellegű, alá-fölérendeltség viszonyok uralkodnak, ez lényegében azt jelenti, hogy a központi akarat, elképzelés és tervezés érvényesül mindenekfelett. A helyi rendőri szervnek a területi (megyei) illetve országos rendőri vezetés utasításait kell elsősorban követnie, helyi igények ezzel nem lehetnek ellentétesek. (Mindez A Magyar Köztársaság Alkotmányának VIII. fejezetéből következik!) Természetesen a helyi sajátosságokat (terület, lakosság, termelés, ellátás, közlekedés, stb.) valamint a rendészeti-bűnügyi vonatkozásokat ismerni kell és a szolgálatot ennek megfelelően, tartoznak szervezni. A legfontosabb mutató, hogy az adott helyi rendőrség felelősségi területén mennyi bűncselekmény válik ismertté és abból mennyinek az elkövetőjét tudják azonosítani és felelősségre vonni. (Ennek megfelelően a lakosok, mint sértettek által be nem jelentett, a látenciában maradó bűncselekmények rendszerint az értékelésen kívül maradnak.)

A helyi önkormányzatnak az önkormányzati illetve a rendőrségi törvény csak szűk ellenőrzési és beleszólási lehetőséget ad (pl. a rendőrség vezetőjének évenkénti beszámoltatása, és annak elfogadtatása a képviselő testülettel), de jellemzően még ezzel sem élnek érdemben. Volt elképzelés arra, hogy minden önkormányzatnál bűnmegelőzési referens munkakör létesüljön, azonban ma a képviselők között pl. közbiztonsági tanácsnok vagy rendészeti bizottság is csak elvétve működik az önkormányzati rendszerben. Ennek megfelelően helyi normák alig vannak, legfeljebb a közterületi alkoholfogyasztás vagy koldulás tárgyában fordul elő néhány településen helyi önkormányzati rendelet, egyébként a helyi bűnügyi vagy biztonságpolitikai kérdések megtárgyalása hiányzik a közéleti kultúránkból. Különösen nincs gyakorlata a rendőrségi munka kritizálásának, eltérő igények megfogalmazásának, az érdemi civil kontrollnak, noha bizonyos lehetőségek a mai államszerkezeti konstrukcióban is adódnának.